

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav translatologie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Miroslava Glabová

**Francouzský překlad nového občanského zákoníku:
translatologická analýza vybraných částí**

French translation of the New Civil Code. Translation analysis of selected parts

Praha 2017

Vedoucí práce: doc. PhDr. Tomáš Duběda, Ph.D.

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu práce, doc. PhDr. Tomáši Dubědovi, Ph.D. za přínosné rady, vstřícný přístup a také za čas, který mi v průběhu přípravy práce věnoval. Dále bych chtěla poděkovat PhDr. Janě Tomaščinové, Ph.D. za odbornou konzultaci francouzské právní terminologie a také Mgr. Aude Brunel za jazykovou konzultaci některých překladových řešení.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 24. dubna 2017

.....

Bc. Miroslava Glabová

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá translatologickou analýzou českého občanského zákoníku a jeho francouzského překladu, který vznikl v rámci projektu Ministerstva spravedlnosti v letech 2013–2015. Teoretická část práce nastiňuje problematiku právního překladu, zabývá se obecně charakteristikou právního jazyka a právních textů, srovnáním vývoje českého a francouzského práva a popisem procesu právního překladu s důrazem na vztah ekvivalence mezi pojmy ve výchozím a cílovém právním jazyce. Empirická část práce pracuje s ustanoveními § 1–209 nového občanského zákoníku a jejich francouzskými překlady. Hlavní metodou práce je translatologická analýza, která je provedena na několika rovinách, a to na pozadí analýzy lingvistickoprávní. Stěžejní částí práce je analýza na lexikální úrovni, při které jsou analyzovány české právní instituty a jejich francouzské překlady, a to metodou tzv. pojmové analýzy, která srovnává podstatné a vedlejší pojmové znaky českých a francouzských (případně švýcarských) právních institutů. Cílem analýzy je zjistit, jaká metoda překladu byla zvolena a zda je tato v souladu se zadáním překladu. Součástí práce je také návrh dvojjazyčného glosáře, který vychází z analyzované problematiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

právní překlad, dokumentární překlad, funkční ekvivalent, translatologická analýza, pojmová analýza, právní institut, překlad nového občanského zákoníku

ABSTRACT

The thesis focuses on translation analysis of the Czech Civil Code and its French translation created between 2013 and 2015, commissioned by the Ministry of Justice of the Czech Republic. The theoretical part outlines the problems of legal translation, characterizes legal language and legal texts, compares the evolution of Czech and French law, and describes the process of legal translation with the emphasis on equivalence of Czech and French legal concepts. The empirical part analyzes Sections 1–209 of the New Civil Code and their translations into French. The key working method is translation analysis, carried out at several levels, against a background of linguistic and legal analysis. The core part of the thesis contains lexical analysis of Czech legal institutions and their translations into French. Lexical analysis is carried out by the method of conceptual analysis, which compares essential and accidental elements of Czech and French (and sometimes Swiss) legal institutions. Translation analysis aims to establish the method of translation that was used, and to determine if the method complies with the translation brief. The thesis also proposes a glossary based on analyzed Sections.

KEY WORDS

legal translation, documentary translation, functional equivalent, translation analysis, conceptual analysis, legal institution, translation of the New Civil Code

OBSAH

Úvod.....	9
1. Charakteristika právního jazyka a právního textu	10
1.1. Právní jazyk	10
1.1.1. Lexikální rovina	11
1.1.2. Syntaktická rovina.....	12
1.2. Styl právního textu	13
1.3. Funkce právního textu.....	14
1.4. Typy právních textů	14
1.4.1. Normativní texty	15
1.4.2. Aplikační texty.....	15
1.4.3. Doktrinální texty	15
2. Právní komparatistika	16
2.1. Francouzské právo	17
2.2. České právo	17
3. Právní překlad	19
3.1. Historie právního překladu.....	19
3.1.1. Od starověku do první poloviny 20. století.....	19
3.1.2. Druhá polovina 20. století – obecné teorie překladu	21
3.1.3. Teorie právního překladu.....	24
3.2. Typy právního překladu	26
3.2.1. Překlad pro normativní účely.....	26
3.2.2. Překlad pro informativní účely	26
3.2.3. Překlad pro obecné právní a soudní účely	26
3.3. Právní překlad jako komunikace	28
3.4. Právní překlad jako proces	29

3.4.1.	Vnitrojazyková interpretace ve výchozím jazyce	30
3.4.2.	Mezijazykový překlad.....	35
3.4.3.	Adaptace převedené informace v cílovém jazyce.....	35
4.	Materiál a metody	36
5.	Translatologická analýza	38
5.1.	Analýza situačního kontextu	38
5.1.1.	Text originálu.....	38
5.1.2.	Text překladu	39
5.2.	Systematika občanského zákoníku.....	41
5.3.	Pojmová analýza českých právních institutů a jejich překladů do francouzštiny	45
6.	Glosář českých a francouzských pojmů	69
	Závěr	71
	Seznam použité literatury.....	73
	Seznam příloh	77

SEZNAM ZKRATEK

NOZ – nový občanský zákoník

NOZ FR – francouzský překlad nového občanského zákoníku

CC – francouzský Code civil

CCS – švýcarský Code civil

CCQ – quebecký Code civil

ÚVOD

Tématem předkládané diplomové práce je překlad právních textů. Právní překlad je jednou z disciplín překladatelské činnosti a mnozí jej považují za vůbec nejstarší typ překladu. Jeho problematika však dlouho zůstávala v pozadí zájmu, a to jak translatologů, tak právníků. Teprve na sklonku minulého století začaly vznikat první monografie věnující se právnímu překladu a jeho specifikům a s nimi vznikla i svébytná teorie právního překladu.

Tato diplomová práce se zabývá translatologickou analýzou francouzského překladu nového občanského zákoníku, který vznikl v rámci projektu Ministerstva spravedlnosti při příležitosti rekodifikace českého soukromého práva. Tento překladatelský projekt nebývalého rozsahu nás inspiroval k tomu, abychom se v naší práci zabývali právě právním překladem. Zajímá nás, jakým způsobem se k překladu textu, ke kterému je česká právní veřejnost dosti kritická, přistupovalo. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a empirickou.

Teoretická část se dělí na tři kapitoly. V první kapitole obecně charakterizujeme právní jazyk, jeho specifika na lexikální a syntaktické rovině, a právní texty, které klasifikujeme podle současných teorií do jednotlivých skupin a definujeme jejich základní funkce. Ve druhé kapitole se zabýváme problematikou právní komparatistiky, která je z hlediska právního překladu velmi důležitá. V této kapitole stručně porovnáváme dva největší právní systémy, kontinentální a angloamerický, a vývoj českého a francouzského občanského práva. Ve třetí kapitole se věnujeme právnímu překladu. V první části stručně nastiňujeme jeho historii v kontextu obecných teorií překladu a dále taky přístupy teorie právního překladu. Ve druhé části se zabýváme klasifikací typů právního překladu z hlediska jejich funkce v cílové kultuře. Ve třetí, poslední části, se zabýváme procesem právního překladu a jeho jednotlivými fázemi. Největší pozornost je věnována interpretaci výchozího textu (sémantické a právní) a rozlišení stupňů ekvivalence při překladu právních pojmů a postupů při překladu nekongruentních termínů.

Empirická část je rovněž rozdělena na tři kapitoly. Čtvrtá kapitola stručně popisuje zkoumaný materiál a východiska translatologické analýzy. V páté kapitole je provedena translatologická analýza textu originálu a textu překladu na třech úrovních, přičemž stěžejní částí analýzy je analýza českých právních institutů a jejich překladů do francouzštiny na úrovni lexikální. Šestá kapitola obsahuje glosář termínů, které vycházejí z obsahu analyzované problematiky. Cílem diplomové práce je popsat, jakým způsobem jsou překládány české právní instituty ve francouzském překladu a zda-li jsou popsány metody v souladu s překladatelským zadáním.

1. Charakteristika právního jazyka a právního textu

1.1. Právní jazyk

Tomášek (2003) říká, že nejobvyklejším a nejdůležitějším prostředkem poznání práva a přenosu právní informace je jazyk. Vedle jazykového systému existují i jiné znakové systémy, které rovněž mohou právní informace přenášet – jsou jimi například světelné signály nebo dopravní značky. Nás budou zajímat především znaky jazykové.

Tomášek (2003) právní jazyk definuje jako prostředek komunikace v rámci práva jako normativního systému. Caová (2007) pojímá definici právního jazyka širěji, říká o něm, že je to jazyk o právu a ve vztahu k právu a k právním procesům. Říká, že právní jazyk není homogenní a zahrnuje v podstatě jakoukoliv komunikaci v právním prostředí.¹

Gémar (1995) říká, že právní jazyk můžeme chápat jako druh odborného jazyka², tedy jazyka charakteristického pro určitou oblast lidské činnosti (vedle např. medicíny, biologie atd.). Tento názor s ním sdílejí i někteří jiní teoretikové, např. Caová (2007) tvrdí, že právní jazyk je jednou z variet odborného jazyka, a přestože sdílí společné jádro s obecným jazykem, není možné ho s ním ztotožňovat. Je ovšem potřeba dodat, že odborný jazyk právní se od jiných odborných jazyků (především v exaktních vědách) v lecčem odlišuje. Zatímco v oborech jako je biologie či fyzika jazykové znaky odkazují ke stejným skutečnostem, u odborného právního jazyka tomu tak není. Právní jazyk je totiž historicky a kulturně podmíněn, je pevně svázán s konkrétním právním systémem (Gémar, 1995; Tomášek 2003) a proto mohou být označované skutečnosti v jednotlivých právních jazycích srovnatelné, ale nikoliv identické (Bocquet, 2008).

Cornu (1997) uvádí, že i samotný odborný právní jazyk se může dále dělit do několika vrstev, a to v závislosti na různých kritériích. Podle autora právního textu rozlišuje právní jazyk na jazyk legislativní, soudcovský, notářský a úřední. Dále také rozlišuje právní jazyk podle příjemce – jiný jazyk používají v rámci společné komunikace dva právníci a jiný v komunikaci s laikem. Rozdělením právního jazyka do jednotlivých vrstev se budeme zabývat v kapitole Typy právních textů.

Odborné právní jazyky mají svá specifika, a to především na lexikální a syntaktické rovině.

---

¹ „Legal language refers to the language of and related to law and legal process. This includes language of the law, language about law and languages used in other legal communicative situations.“ (Cao, 2007: 9)

² Gémar (1995) zde hovoří o tzv. *langue de spécialité (LS)*, který vychází z anglického *language for special purpose (LSP)*. V případě právního jazyka se také hovoří o *langue de spécialité juridique (LSj)*, v angličtině pak o *language for legal purpose (LLP)*. viz např. Caová.

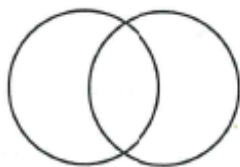
1.1.1. Lexikální rovina

Slovní zásoba (odborná terminologie) je zřejmě nejvýraznějším rysem právního jazyka. I přesto, že jsou jednotlivé právní jazyky odlišné (např. francouzský a český právní jazyk), existuje několik společných vlastností, které je spojují. Cornu (1990: 59) právní slovní zásobu definuje jako „*soubor slov, která mají alespoň jeden právní význam*“.³ Cornu (1990) rozděluje slovní zásobu francouzského právního jazyka na dvě základní skupiny:

- **termíny mající pouze právní význam** (*termes d'appartenance exclusive*) – Cornu jako příklad uvádí slova *aliéner, créancier, nue-propriété, synallagmatique*; do této skupiny se řadí jak monosémantická slova, tak polysémantická (Cornu tento typ polysémie označuje jako *polysémie interne*), tato slova jsou poměrně řídká, Cornu uvádí, že slov s čistě právním významem je ve francouzštině jen několik stovek
- **termíny mající jak obecný, tak právní význam** (*termes d'appartenance double*); tato slova Cornu rozděluje dále podle toho, zda je právní význam hlavní (*principal*) nebo vedlejší (*dérivé*), do první skupiny se řadí např. slova *justice, prêt, tutelle*, do druhé např. *doute, présumer, incapacité*, tento typ polysémie Cornu označuje jako *polysémie externe*

Cornu (1990) k výše uvedenému rozdělení dodává, že vnitřní polysémie je hlavním znakem právního jazyka. Vedle polysémie se Cornu dále zmiňuje o synonymii v právní slovní zásobě, o které říká, že je velmi řídká (uvádí příklad slov *dommage X préjudice; clause X stipulation*) a že z podstaty právního jazyka, který tíhne k co největší přesnosti a jednoznačnosti, je nežádoucí.

Tomášek (2003) říká, že právní texty používají jak slova specifická pro právo, tak slova obecného základu, ale také slova specifická pro jiná odborná odvětví (např. lékařství, politika atd.). Podobně jako Cornu i Tomášek rozděluje právní slovní zásobu do několika skupin, k jejímu popisu využívá Eulerovy kruhy.

Obr. 1: Eulerovy kruhy (převzato z Tomášek, 2003)

---

³ Cornu dále uvádí, že ve francouzštině je takovýchto právních termínů kolem 10 000

V levém kruhu (A) se nacházejí slova, která jsou používána pouze v obecné slovní zásobě (např. *krása, radost*).

V pravém kruhu (C) se nacházejí slova, která mají pouze právní význam (např. *nepominutelný dědic, povinný díl*).

V průsečíku kruhů (B) se nacházejí slova, která mají jak obecný, tak právní význam (např. *soud, trest, smlouva*).

Tomášek (2003) dále uvádí, že do slovní zásoby právního jazyka patří především právní termíny (*zákon, věcné břemeno, trestný čin*), slovní spojení (*vynést rozsudek, přijmout zákon*) a také jazykové šablony (*zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení*).

Gémar (1995) zmiňuje další rys slovní zásoby právního jazyka, a to jeho archaičnost. Typickým příkladem je používání latinských výrazů, které se používají nejenom ve francouzštině, ale také v češtině (Tomášek, 2003). Zatímco v normativních textech se od nich upouští z důvodu srozumitelnosti⁴, v ostatních typech textů latinské výrazy mají stále své zastoupení a hojně se používají. Vedle latinských výrazů najdeme ve francouzských i českých právních textech mnoho jiných archaických výrazů – Gémar uvádí např. francouzská slova *ledit, audit, nonobstant*. V češtině uvedeme příklad na slovech *výprosa* či *hyperocha* (Tomášek, 2003).

Základními požadavky, které jsou kladeny na právní jazyk (a tedy i na právní terminologii) jsou tyto: významová přesnost, jednoznačnost, stručnost, srozumitelnost, ustálenost, ústrojnost, úkonnost a neexpresivnost (Tomášek, 2003: 50).

1.1.2. Syntaktická rovina

Syntax právního jazyka má, stejně jako lexikum, určité charakteristické rysy (Gémar, 1995). Pro francouzské právní texty je typická zejména složitost větných konstrukcí, nezdůraznění vět a souvětí délku několika řádků (někdy i celé strany). Délku vět také ovlivňuje velmi časté používání výčtů a citování výjimek. Gémar dále uvádí, že právní texty jsou obecně neutrální, formální, až slavnostní (zejména co se normativních textů týká). Z toho důvodu se v právních textech dává přednost neosobním zájmenům např. *quiconque, nul, chacun, toute personne* a neosobním vazbám, např. *il est interdit, il est permis*. Dalším typickým rysem je větší četnost pasivních konstrukcí namísto aktivních (*la bonne foi est toujours présumée; attendu qu'il est constaté*). Ze slovesných časů je nejtypičtější indikativ.

---

⁴ například na stránce *justice.cz* v komentářích k českému občanskému zákoníku najdeme informaci, že se při výběru slov má dávat přednost domácím výrazům před výrazy cizími (k nimž patří i ty z latiny), obdobnou informaci najdeme i na stránkách *legifrance.gouv.fr* v části věnované pokynům k redakci francouzské legislativy

Syntaktická rovina českého právního jazyka je srovnatelná s francouzštinou. Stejně jako ve francouzštině se zde uplatňují především neosobní formy vyjádření (*má se za to, považuje se*), pasivní konstrukce (*na člověka, který byl prohlášen za mrtvého, se hledí [...]*), dále je pro právní jazyk typické používání jmenných konstrukcí (*způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva*).

1.2. Styl právního textu

Česká teorie stylu zařazuje právní texty do stylu administrativního⁵. Vedle právních textů se do této kategorie zařazují také texty hospodářské, obchodní a administrativní. (Hoffmannová a kol., 2016). Mezi rozhodující faktory administrativního stylu řadí Hoffmannová a kol. (2016) konativní funkci⁶, asymetrii mezi účastníky komunikace, závaznost a performativnost.

Asymetrie mezi účastníky komunikace spočívá v tom, že na jedné straně komunikace stojí instituce, jakožto autor sdělení, a na druhé straně stojí, jakožto příjemci sdělení, občané, jejichž jednání je určitým způsobem ovlivňováno. Konkrétně k právní komunikaci Kořenský (1999: 126) říká, že je to: „široký komplex vztahů mezi subjekty normotvůrce, autora textu právního předpisu, subjekty aplikace a subjekty, jejich společenské jednání v dimenzích daných sémantickou stránkou právní normy je společensky regulováno“. Vedle asymetrie je typickým rysem administrativní komunikace také neosobnost, jak autor, tak příjemce v rámci komunikace často ustupují do pozadí.

Administrativní komunikace je dále závazná, tzn., že může mít pro účastníky komunikace určité důsledky. Z toho vyplývá, že na komunikaci je kladen důraz zejména z hlediska přesnosti a úplnosti, které mají zajistit jednotnou interpretaci sdělení. Na rozdíl od běžné každodenní komunikace jsou administrativní texty také autoritativní.

Poslední důležitou charakteristikou administrativního stylu je podle Hoffmannové a kol. (2016) jeho performativnost, tzn., že komunikáty právního stylu nepopisují jen určitou skutečnost, ale řídí chování příjemce. Performativnosti se dosahuje především používáním performativních formulí⁷ (např. *oznamuji Vám, nařizuje se*, atd.).

---

⁵ Milan Jelínek (1996) doporučuje nazývat administrativní styl jako styl administrativně-právní (APS)

⁶ viz níže kapitola o funkci právního textu

⁷ slovesa v performativním užití: „jejich pronesení v určitém tvaru je zároveň realizací té činnosti, kterou vyjadřují, a dále [...] explicitně vyjadřují komunikativní funkci, smysl výpovědi“ viz Příspěvek k popisu českých sloves pravení od Evy Macháčkové v časopise Naše řeč

1.3. Funkce právního textu

Na právní text se můžeme dívat z pohledu jeho jazykové funkce. Karl Bühler (1965, cit. podle K. Reiss, 1993) rozlišil celkem tři jazykové funkce, které se v textu mohou uplatňovat. Jedná se o funkci informativní, konativní a expresivní. Na základě Bühlerova modelu vytvořila teoretička překladu K. Reissová (2002) typologii textů podle jejich funkce. Informativní texty jsou ty, jejichž hlavní funkcí je informovat čtenáře o věcech a jevech reálného světa, konativní texty se obracejí především na příjemce textu, u kterého chtějí vyvolat nějakou reakci a expresivní texty mají kromě informativní stránky ještě stránku estetickou, která má na čtenáře působit (Nord, 1997).

Reissová právním textům jakožto odborným textům přisuzuje informativní funkci. S tímto názorem však nesouhlasí Šarčevićová (1997), která poukazuje na to, že přestože jsou např. zákony a smlouvy stejně jako ostatní texty do určité míry informativní, jejich primární funkcí je funkce konativní, protože tyto komunikáty chtějí nejenom vyvolat u příjemce určitou reakci, ale také mu nařídít určitý způsob chování. To znamená, že do skupiny textů s primárně konativní funkcí nepatří jen texty přesvědčovací (např. reklamní), ale též regulační, tedy například výše uvedené zákony, smlouvy apod. Podobné dělení textů najdeme i u Newmarka (1988a), který ovšem později právní texty zařadil do kategorie expresivních textů (Newmark, 1988b; Šarčević, 1997).

Teorie práva trojčlennou klasifikaci jazykových funkcí nahradila klasifikací dvojčlennou a právním textům přisuzuje jen dvě funkce: konativní a informativní, neboli preskriptivní a deskriptivní (Šarčević, 1997; Tomášek 2003).

1.4. Typy právních textů

Jak bylo řečeno výše, právní texty jsou texty vytvářené nebo používané pro právní účely a v právním prostředí (Cao, 2007). Existuje několik typů právních textů, které společně vytvářejí jednotlivé stylové vrstvy právního jazyka. Většina teoretiků (např. Bocquet 2008; Šarčević 1997; a do určité míry i Tomášek, 2003⁸) rozlišuje tři základní typy právních textů podle jejich funkce, jedná se o texty normativní, aplikační a doktrinální.

---

⁸ Tomášek (2003) vymezuje stylové vrstvy právního jazyka podle tří hledisek: pragmatického (stylová vrstva právní normy, aplikační, popularizační a právní rétoriky), syntaktického a sémantického.

1.4.1. Normativní texty

Do skupiny normativních textů se zařazují ústavní zákony, obyčejné zákony, mezinárodní smlouvy, nařízení, dohody, úmluvy, ale i jiné dokumenty, např. smluvní podmínky, domovní řády atd. Jsou to texty, jejichž primární funkce je preskriptivní a které nařizují určité chování. Tato funkce se jazykově vyjadřuje v tzv. normativních větách (*...bude potrestán; ...je povinen zastavit; la majorité est fixée à 18 ans accomplis*).

1.4.2. Aplikační texty

Druhou skupinu textů tvoří texty tzv. aplikační, které právní normu vykládají a uvádějí do praxe. Jsou to především soudní precedenty, rozhodnutí soudů a státních orgánů. Tyto texty plní především funkci deskriptivní, popisují určitou skutečnost.

1.4.3. Doktrinální texty

Třetí skupinou textů jsou texty doktrinální nebo také vědecké. Zde se zařazují komentáře k zákonům, rozsudkům, učebnice, články. Jsou to primárně deskriptivní texty, které nemají právní sílu.

Výše uvedené rozdělení právních textů do tří skupin není u všech teoretiků právního překladu jednotné. Caová (2007) k výše uvedeným skupinám ještě připojuje čtvrtou skupinu tzv. soukromých právních textů. Do skupiny těchto textů Caová zařazuje např. smlouvy, závěti, ale také texty, které nejsou psány právníky, ale laiky, například různé dohody, ujednání a další dokumenty.

2. Právní komparatistika

Teoretikové překladu (Šarčević 1997; Cao, 2007; Tomášek, 2003) se shodují na tom, že největším problémem při překladu právních textů je různost právních systémů v jednotlivých zemích. Caoová (2007) doslova říká, že „*právní překlad je překlad z jednoho právního systému do jiného*“. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli do teoretické části naší práce zařadit i kapitolu týkající se právní komparatistiky. Pokusíme se stručně nastínit vývoj francouzského a českého právního systému a porovnat je v kontextu velkých právních rodin.

Knapp (1996), říká, že každý stát má své vlastní právo, které se vyvíjelo v odlišných historických podmínkách, politickém a kulturním prostředí. Nicméně mnohé právní řády se vyvíjely pod stejnými výše uvedenými vlivy a také pod vlivem práva jiných států. To zapříčinilo vznik skupin podobných právních řádů, které právní komparatistika nazývá *velké právní systémy* nebo *právní rodiny*. Jako velké právní systémy se nazývají proto, že jsou jimi myšleny systémy určující, tzn. charakteristické pro větší počet států. Velké právní systémy jsou pak určovány zeměpisným určením. Na světě existuje téměř dvě stě právních řádů, které se dělí do několika málo skupin.

Nebudeme se zde zabývat typy třídění právních řádů do právních rodin, ani jejich podrobnými charakteristikami, ale zmíníme se pouze o dvou nejdůležitějších velkých právních systémech, do kterých spadá zhruba 80 % právních řádů všech zemí (Cao, 2007). Jsou jimi **angloamerický systém** (tzv. Common law) a **románskogermánský právní systém** (nazývaný také jako kontinentální právo nebo Civil law v anglicky psané literatuře).

Angloamerický právní systém se zrodil v Anglii a třídí se na podsystemy práva anglického a práva USA. Do okruhu anglického práva se řadí především právo kanadské, australské, novozélandské a také právo dalších států Britského Společenství. Pro angloamerické právo je charakteristický systém precedenčního práva (soudních rozhodnutí) (Knapp, 1996).

Kontinentální právo je systémem práva, který se vyvinul na základě recepce⁹ práva římského. Proces jeho recepce se uskutečnil mezi 12. a 16. stoletím a ovlivnil právo států evropského kontinentu. Posléze pak tento typ práva převzaly současné evropské státy. Jedná se o systém práva psaného, což znamená, že hlavním pramenem práva jsou právní předpisy.

---

⁹ „Receptí práva se rozumí nejen převzetí práva jednoho státu státem jiným, tj. recepce v doslovném smyslu, ale utváření práva jednoho státu podle cizího vzoru, a to historického, [...] anebo současného. Při tomto širokém chápání recepce se jí dále rozumí nejen dobrovolné převzetí nějakého vzoru, ale i případ, kdy je tento vzor recipientovi vnucen [...]“ (Knapp, 1996: 213).

Na rozdíl od angloamerického práva je pro kontinentální právní systém soudcovská tvorba práva pouze pramenem subsidiárním, nikoliv primárním.

Kontinentální právo není jednotné, ale člení se do několika okruhů: francouzského, rakouského, německého, švýcarského, skandinávského a latinskoamerického (Knapp, 1996). Český i francouzský právní řád náleží oba shodně do systému kontinentálního práva a v následujících odstavcích se zaměříme na stručnou charakteristiku vývoje jejich především občanského práva.

2.1. Francouzské právo

Až do Velké francouzské revoluce (1789) Francie postrádala jednotný právní systém, alespoň co se týče odvětví soukromého práva. Z právního hlediska byla země rozdělena na dvě části – menší, jižní část (*pays de droit écrit*), která měla kodifikované právo, založené na tradici římského práva a větší, severní část (*pays de coutumes*), kde se uplatňovalo zejména obyčejové právo germánského původu. Až v roce 1804 vznikl pod Napoleonovou vládou nový občanský zákoník (*Code civil des français*) a další důležité kodexy. Občanský zákoník lze považovat za základ francouzského práva a důležitou součást francouzské kultury jako takové, a je možné říci, že se jedná o text, který je i přes mnohé úpravy platný dodnes. (Bogdan, 2013).

Francouzský právní systém se díky koloniální expanzi rozšířil i do jiných částí světa, např. do Québecu (ještě před Francouzskou revolucí) a dále zejména na konci 19. století do severní, západní, centrální Afriky, Indočíny a dalších oblastí. Největší vliv mělo (a stále má) francouzské právo v evropských zemích, kde sloužilo jako základ, nebo bylo kopírováno (např. v Belgii, Itálii, Španělsku a dalších). Bogdan (2013) se také zmiňuje o vlivu, které francouzské právo má v rámci Evropské unie.

2.2. České právo

České právo má velmi dlouhou tradici, která začala Zemskými deskami ve 13. století. K recepci římského práva v Českých zemích došlo poměrně brzy, a to na počátku 14. století v kutnohorském horním právu. Tato tradice českého práva se však postupně ztrácela během vlády Habsburků a byla zcela nahrazena rakouskou právní tradicí vydáním Obecného občanského zákoníku¹⁰ v roce 1811. Po vzniku samostatného Československa v roce 1918 bylo rakouské právo přejato tzv. recepčním zákonem a s ním byl přejat i všeobecný občanský

---

¹⁰ Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (ABGB)

zákoník. V té době se také začalo pracovat na vlastním občanském zákoníku, který by modernizoval zákoník převzatý z Rakouska, nicméně tento nakonec nikdy přijat nebyl. V Československu v té době fungoval systém dvojího občanského práva: na území dnešní České republiky platil obecný občanský zákoník převzatý z Rakouska a na území dnešního Slovenska platilo uherské zvykové právo. Dnešní území České republiky je tedy od svého vzniku součástí kontinentálního práva, konkrétně rakouského okruhu (Knapp, 1996: 119).

Dvojí systém občanského práva platil až do roku 1950, kdy vstoupil v účinnost jednotný občanský zákoník č. 141/1950 Sb., který sjednotil občanské právo na území tehdejšího Československa. Tento zákoník byl velmi ovlivněn sovětským právem a později, v roce 1964, byl nahrazen „socialistickým“ občanským zákoníkem č. 40/1964 (Knapp, 1996). Tento zákoník se odklonil od tradice evropského kontinentálního práva a jeho snahou bylo dokonce sovětský vzor předstihnout. Občanské právo bylo tehdy pojímáno jako nástroj řízení celé společnosti, který má chránit třídní zájmy a hodnoty.¹¹ S ním přišly také pokusy o vytvoření nových institutů a potlačení institutů již existujících (např. institut držby, vydědění či odkazu). Socialistický zákoník také zavedl novou terminologii, místo osoby se používalo „účastník“, svéprávnost byla nahrazena „způsobilostí k právním úkonům“. Po změně režimu došlo v roce 1991 k novelizaci stávajícího zákoníku, který se inspiroval zejména úpravou občanského zákoníku z roku 1950 a 1963. Během dvaceti let byl občanský zákoník ještě mnohokrát novelizován a v roce 2001 byl schválen věcný záměr rekonstrukce, jehož hlavním cílem bylo přiklonit se k evropskému kontinentálnímu právu. Nový občanský zákoník vstoupil v platnost 22. března 2012 a v účinnost 1. ledna 2014.

---

¹¹ podrobněji viz důvodová zpráva k NOZ

3. Právní překlad

V této kapitole se budeme zabývat překladem právních textů. V první části se nejprve zaměříme na historický vývoj právního překladu, na který budeme nahlížet na pozadí obecné teorie překladu. Tuto část jsme se rozhodli rozdělit z časového hlediska na tři období: období od starověku do první poloviny 20. století, období od druhé poloviny 20. století, kdy se začala utvářet translologie jakožto věda, a konečně na období od konce 20. století do současnosti, kdy se vytvořila samostatná teorie právního překladu. Ve druhé části nastíníme klasifikaci typů právního překladu do jednotlivých skupin s ohledem na účel cílového textu. Ve třetí, poslední části, popíšeme základní komunikační schéma právního překladu a jednotlivé fáze procesu právního překladu. Důraz bude kladen především na fázi vnitrojazykové interpretace ve výchozím jazyce a na popis jednotlivých druhů ekvivalence mezi pojmy ve výchozím a cílovém jazyce.

3.1. Historie právního překladu

3.1.1. Od starověku do první poloviny 20. století

V pracích o teorii překladu často najdeme informaci, že vůbec prvními dochovanými důkazy o překladatelské činnosti, které se našly, jsou texty právní povahy. Šarčevićová (1997) jako příklad uvádí dvě verze Egyptsko-četitské mírové smlouvy z roku (asi) 1271 př. n. l, jež byly nalezeny, jedna v hieroglyfech a druhá v klínovém písmu. Obecně se má za to, že se jedná o překlady, přestože originál nikdy nalezen nebyl.

Stěžejní úvahou obecné teorie překladu byla otázka jeho volnosti či věrnosti vůči originálu. Jak uvádí Šarčevićová (1997), raná historie právního překladu je těsně spojena především s překlady bible, protože se v obou případech jedná o texty normativní povahy. Fáze vývoje právního překladu ilustruje Šarčevićová na přímcce:

striktně doslovný	doslovný	mírně doslovný	téměř idio matický	idio matický	co-drafting
----------------------	----------	-------------------	-----------------------	--------------	-------------

Obr. 2: Fáze vývoje právního překladu (převzato z Šarčević, 1997: 24)

První doložené důkazy o přístupu k překladu právních textů najdeme v antickém Římě. Císař Justinián v roce 529 umožnil překlad *Corpus iuris civilis* (část *Digesta*) z latiny

do řečtiny, ale pouze za podmínky, že tento překlad bude striktně doslovný.¹² Mezi císařem a církví byly velmi těsné vztahy a vládlo přesvědčení, že nejen slovo boží, ale také litera zákona mají moc, která může být zachována jen díky striktně doslovnému překladu (Šarčević, 1997).

Během středověku si latina udržela své dominantní postavení, zejména v mezinárodním právu a diplomatických stycích, a s ní se udržela i tradice striktně doslovného překladu. S postupným vývojem národních jazyků a souvisejícími jazykovými reformami, především v západních zemích, postavení latiny sláblo, což mělo za následek také jiný pohled na překlad. Od 17. století se od striktně doslovného překladu přešlo k překladu doslovnému (*literal translation*), při kterém se respektují gramatické a syntaktické zákonitosti cílového jazyka a slova jsou překládána nikoliv izolovaně, ale v kontextu (Šarčević, 1997).

S Osvícenstvím také přišla na řadu kodifikace práva v jednotlivých zemích. Montesquieu ve svém slavném díle *L'esprit des lois* kladl důraz především na srozumitelnost zákonů široké veřejnosti. Z tohoto důvodu se také v mnoha zemích upustilo od užívání latiny a právní předpisy byly nově kodifikovány a překládány do národních jazyků (př. francouzský Napoleonův *Code civil* a jeho překlady do němčiny) (Šarčević, 1997).

Způsob doslovného překládání zejména legislativních textů se udržel v podstatě až do začátku 20. století. Zatímco u jiných žánrů již převládala metoda idiomatického překladu, u právního překladu si překladatelé v té době teprve začali pokládat otázku, zdali se cílový text musí za každou cenu držet struktury originálu, nebo jestli může být psán v duchu cílového jazyka. V podstatě prvním idiomatickým překladem, který tradici doslovného překladu porušil, byl francouzský a italský překlad německé verze Švýcarského občanského zákoníku (*Schweizerisches Zivilgesetzbuch, zkráceně ZGB*), jenž vstoupil v platnost v roce 1907. Jednalo se o zcela nové pojetí překladu, který respektoval ducha francouzštiny a například místo kalkování německých výrazů využíval již používané francouzské názvosloví. Překlad byl mnohými kritizován a jeho autor, Virgile Rossel, se bránil tím, že princip věrnosti vůči výchozímu textu neznamená jeho doslovný převod, nýbrž vytvoření textu, který má v praxi stejné účinky (Šarčević, 1997).

Poslední fází vývoje v přístupu k právnímu překladu je podle Šarčevićové idiomatický překlad a tzv. *co-drafting*¹³, jehož nejlepším příkladem je právní situace v Kanadě. Od roku 1969 po přijetí *Official Languages Act* je v Kanadě zajištěn stejný status oběma oficiálními jazykům (angličtině a francouzštině), což znamená, že federální dokumenty (zákony a další)

---

¹² *strict literal translation* nebo také *word-for-word translation* je překlad, ve kterém jsou nejen slova, ale také gramatické formy a slovosled překládány zcela podle originálního textu (Šarčević, 1997: 25)

¹³ při metodě *co-drafting* vznikají originál i překlad společně, překladatelé se účastní procesu tvorby právních textů (většinou zákonů) a konzultují svou práci s tvůrci originálního textu

jsou publikovány v obou jazycích a zároveň jsou tyto texty stejně autentické (mají stejnou právní sílu). Při přípravě nových legislativních textů ve francouzštině se tehdy upustilo od metody doslovného překladu z anglického originálu, a namísto toho byla zvolena metoda idiomatického překladu a také co-draftingu, při kterém se překladatelé účastnili již samotných příprav zákonných textů (Šarčević, 1997).

3.1.2. Druhá polovina 20. století – obecné teorie překladu

Teorie překladu jako věda se začala utvářet až během 20. století (Chromá, 2014). Jednou z prvních ucelených teorií byla lingvistická teorie od Kanadčanů Vinayho a Darbelneta, kterou popisují ve své práci *Stylistique comparée du français et de l'anglais*. Ve své práci popisují základní strategie a postupy, které překladatelé během procesu překladu využívají. Podle nich překladatel využívá dvě základní strategie: překlad volný a doslovný. V závislosti na tomto dělení také navrhuje sedm základních překladatelských postupů. Výpůjčku, kalk a doslovný převod pro strategii doslovného překladu, a transpozici, modulaci, ekvivalenci a adaptaci pro strategii volného překladu.

Výpůjčka (*emprunt*) je nejjednodušším postupem, při kterém se cizí slovo (či termín) z výchozího jazyka převede do cílového jazyka bez jakékoliv změny. Výpůjčka je běžný způsob obohacování právní slovní zásoby (Tomášek, 2003), využívá se zejména při pojmenování nové právní skutečnosti, která v určitém právním jazyce chyběla (př. francouzského termínu *acquis communautaire*, které se do češtiny nepřevádí, Tomášek, 2003). V právních textech jsou časté také výpůjčky z latiny. Kalk (*calque*), je dalším postupem při kterém je struktura původního slova (syntagmatu) zachována, ale její význam je doslovně přeložen (např. spojení *know-how* se do francouzštiny překládá jako *savoir-faire*). Doslovný převod (*traduction littérale*) je postup, při kterém je výchozí text převeden doslova, ale tak, aby gramaticky a idiomaticky odpovídal cílovému jazyku (Darbelnet a Vinay, 1977; 2002).

Pokud překladatel zvolí strategii volného překladu, může se uchýlit k transpozici, náhradě slovního druhu bez změny smyslu sdělení, modulaci, při které se mění úhel pohledu, ekvivalenci, nebo adaptaci, která se využívá především v případech, kdy určitá skutečnost vyjádřená ve výchozím jazyce v jazyce cílovém neexistuje (Darbelnet a Vinay, 1977; 2002). Jak uvádí Chromá (2014), postupy, které Vinay a Darbelnet popisují, jsou základními postupy, které se používají nezávisle na druhu překládáného textu.

Eugene Nida (1964) svou teorii překladu na rozdíl od Vinayho a Darbelneta zaměřil především na příjemce textu. Při překladu rozlišoval mezi formální a dynamickou

ekvivalenci. Formální ekvivalence se soustřeďuje na samotné sdělení, a to jak na obsah, tak na formu. Překladatel se snaží převést co nejpřesněji a nejsmysluplněji obsah a formu celého sdělení. Nida také uvádí, že takovýto typ překladu vyžaduje mnoho poznámek pod čarou, aby byl text srozumitelný. Dynamická ekvivalence si na rozdíl od ekvivalence formální klade za cíl vytvořit u příjemce ekvivalentní účinek, tzn. aby vztah mezi sdělením a příjemcem textu překladu byl stejný jako mezi sdělením a příjemcem textu originálu. (2002: 129). Nida definuje dynamický překlad jako „nejbližší přirozený ekvivalent sdělení ve výchozím jazyce“. (1964: 166). Otázka ekvivalence v právním překladu hraje důležitou úlohu, my se o ní zmíníme v kapitole Právní překlad jako proces.

Další teoretik překladu, Peter Newmark, ve své práci *Approaches to translation*, jež poprvé vyšla v roce 1982, definuje překlad jako „pokus o nahrazení psaného sdělení a/nebo výpovědi v jednom jazyce stejným sdělením a/nebo výpovědí v jiném jazyce“¹⁴. Newmark vychází z Bühlerova modelu tří jazykových funkcí na základě kterých vytváří textovou typologii. Právní texty řadí do kategorie textů konativních a přisuzuje jim funkci regulativní a přesvědčovací. Newmarkův největší přínos spočívá v rozlišení dvou základních typů překladu: sémantického a komunikativního. Komunikativní překlad se zaměřuje na příjemce a pokouší se u něj vytvořit účinek podobný tomu, který měl výchozí text na příjemce originálu (Newmarkovo pojetí komunikativního překladu je velmi podobné pojetí Nidovy dynamické ekvivalence, Chromá, 2014), zatímco sémantický překlad se zaměřuje na text originálu a snaží se o co nejpřesnější převod jeho smyslu. Newmark dále uvádí, že tyto dva přístupy se v textech většinou kombinují. Newmark (1988a) navrhuje, aby se způsob komunikativního překladu používal u informativních a konativních textů a sémantický překlad u expresivních textů. Z uvedeného vyplývá, že pro právní texty Newmark doporučuje komunikativní překlad se zaměřením na příjemce textu. Ve své pozdější práci *A textbook of translation* (1988b: 39) Newmark ovšem pozměnil svou textovou typologii a právní texty zařadil nikoliv do kategorie konativních textů, ale do kategorie expresivních textů, které by se dle jeho teorie měly překládat formou sémantického překladu.

Další důležitou teorií překladu je z hlediska překladu právních textů funkcionalistická teorie, konkrétně německá škola. Jejími představiteli byli němečtí teoretikové Hans Vermeer, Katharina Reiss a Christiane Nord. Německá funkcionalistická teorie definuje překlad jako komunikační proces, jehož cílem je vytvoření funkčního ekvivalentu výchozího textu v jazyce cílovém. Aby mohl být takovýto text vytvořen, je zapotřebí, aby překladatel správně určil

---

¹⁴ Newmark (1988a: 7): “translation is a craft consisting in the attempt to replace a written message and/or statement in one language by the same message and/or statement in another language ”

funkce výchozího textu (Reiss, 2002). Jak bylo řečeno výše, Reissová na základě Bühlerova modelu tří základních jazykových funkcí vytvořila textovou typologii, která se dá aplikovat na všechny existující texty. Rozlišuje tři skupiny textů: informativní texty, expresivní texty a konativní texty. O problému zařazení právního textu do určité skupiny jsme se zmiňovali v kapitole 1.3 Funkce právního textu.

V 80. letech Hans Vermeer společně s Katharinou Reissovou rozpracovali tzv. teorii skoposu, která byla jedním z proudů funkcionalistické teorie (Chromá, 2014). Slovo skopos pochází z řečtiny a znamená *cíl* nebo *účel*. Vermeerova teorie se zaměřovala především na příjemce textu a vycházela z předpokladu, že překlad je určitý druh jednání, a jako takové má nějaký účel. O účelu překladu většinou rozhoduje jeho zadavatel a překladatel vždy musí vytvořit takový výchozí text, který je v souladu se zadáním. Vzhledem k tomu, že výchozí text je určen převážně příjemcům v rámci výchozí kultury a cílový text je určen příjemcům cílové kultury, může se cíl i funkce výchozího a cílového textu lišit (Vermeer, 2002).

Christiane Nordová (1997) přispěla k funkcionalistické teorii jinou typologií překladu, ve které rozlišuje mezi funkcí procesu překladu a funkcí cílového textu jako výsledku procesu překladu. Rozlišuje dva typy překladu: překlad dokumentární a překlad instrumentální. Cílem **dokumentárního překladu** je vytvořit dokument o určitých aspektech komunikace mezi původním autorem a původním příjemcem. Hlavní funkcí dokumentárního překladu je metatextová, tzn. že cílový text je v podstatě textem o textu, nebo jeho některých aspektech. Důležitou charakteristikou tohoto typu překladu je, že mění komunikativní funkci výchozího textu. Cílem **instrumentálního překladu** je naopak vytvořit instrument pro novou komunikační interakci mezi autorem výchozího textu a příjemcem textu cílového (textu překladu) s využitím původního textu jako modelu. Je to text, který může dosáhnout stejné funkce jako původní text.

Z pohledu právního překladu je odlišnost funkce u výchozího a cílového textu velmi zajímavá. Překlady právních textů mohou být jak instrumentální, tak dokumentární. Mezi ty instrumentální lze zařadit např. legislativní texty Evropské unie překládané např. z angličtiny do češtiny, protože cílové texty plní stejnou funkci jako texty výchozí (Chromá, 2014). Naopak jako dokumentární překlad bychom mohli označit texty v rámci Mezinárodní obchodní organizace (WTO), které jsou překládány do některého z nepracovních jazyků a tudíž nemají stejnou, preskriptivní, funkci. (Cao: 2007)

3.1.3. Teorie právního překladu

Jak jsme mohli vidět v předchozí kapitole, výše uvedení teoretikové překladu se zabývali především obecnou teorií překladu a právní překlad pojímali především jako součást odborného překladu. Samostatná teorie právního překladu začala vznikat až koncem 20. století. První ucelenou monografií věnující se problematice právního překladu je monografie *New approach to legal translation* od Susan Šarčevicové, která vyšla v roce 1997. Šarčevicová se v díle zabývá historií právního překladu a jeho postupným vývojem, vymezuje základní funkce právních textů, typologii právních textů a překladů a zaměřuje se také na pojem ekvivalence v právním překladu a možnosti překladu nekongruentních pojmů (o tomto tématu viz níže). Na Šarčevicovou navázali také další teoretikové, např. kanadský lingvista-právník Jean-Claude Gémar (1995), Deborah Caová (2007), Claude Bocquet (2008), z českých například Michal Tomášek (2003) či Marta Chromá (2014).

Teoretikové právního překladu však předmět právního překladu nepojímají stejně, např. Caová (2007: 10) říká, že: „*právní překlad je překlad právních textů z výchozího do cílového jazyka*“. Pokud budeme vycházet z její definice právních textů (uvedené výše), tak je podle ní právní překlad překladem všech textů, které jakýmkoliv způsobem hovoří o právu (ať už úplně či částečně). Bocquet (2008) se proti tomuto názoru ostře vymezuje a říká, že právní překlad není překladem textů, které hovoří o právu, ale je to překlad těch textů, které spadají do jednotlivých skupin právních textů (viz kapitola Typy právních textů). Zajímavý pohled na právní překlad má také Didier (1991, cit. podle Bocqueta, 2008: 80), který rozlišuje mezi tzv. *traduction juridique* (právním překladem) a tzv. *transposition juridique* (právní transpozicí). Jejich rozdíl spočívá v tom, že zatímco právní překlad je převod právního sdělení z jednoho jazyka do druhého v rámci jednoho právního systému, právní transpozice je podle něj převod právního sdělení z jednoho jazyka do druhého a také z jednoho právního systému do druhého. Za právní překlad v užším slova smyslu tedy Didier považuje překlad právních textů pouze v rámci jednoho právního systému. Právní překlad je v kompetenci překladatele, právní transpozice v kompetenci právníka.

Bocquet (2008) současné teorie právního překladu rozlišuje na dva základní proudy, které se liší právě podle předmětu právního překladu: první je koncepce právního překladu podle Didiera (1991, cit. podle Bocqueta, 2008), který říká, že o právním překladu můžeme uvažovat pouze v rámci jednoho právního systému, kde se překládají stejné instituty, druhá koncepce, do které podle Bocqueta spadá např. Gémar, Šarčevicová a on sám, mají za to, že

právní překlad opravdu začíná až tam, kde je rozdíl v právních institucích a kde je nutné se odchýlit od označujícího pro vytvoření funkčního cílového textu (Bocquet, 2008).

Jak říká Caová (2007), právní překlad je zvláštní oblastí překladatelské činnosti, je to obor, který se dotýká jak lingvistiky, tak teorie překladu a teorie práva. Teoretikové právního překladu si ve svých pracích pokládají otázku, co činí právní překlad specifickým a co jej odlišuje od jiných druhů odborného překladu. Nejdůležitějším rysem právního překladu je to, že tento typ překladu vyvolává (nebo může vyvolávat) nejen jazykové, ale také právní následky. Dalším, již zmiňovaným rysem, je podmíněnost práva (a právního jazyka) na určitém právním systému. Na rozdíl od jiných věd jsou právo a právní jazyk národními fenomény a jsou spjaty s určitou kulturou a reflektují její společenský a historický vývoj (Cao, 2007).

Podle vztahu mezi jazyky a právními systémy De Groot (1988) rozlišuje čtyři stupně náročnosti právního překladu:

První stupeň nastává, když mají právní systémy a jazyky mezi sebou blízký vztah, de Groot uvádí příklad mezi Španělskem a Francií, které se shodně řadí do kontinentálního práva. V takovémto případě je právní překlad relativně snadný, nicméně Groot připouští, že i zde mohou nastat problémy.¹⁵

Druhý stupeň nastává, když si dva právní systémy blízké, ale jazyky nikoliv. Tady de Groot uvádí příklad Nizozemska a Francie, kde se sice shodně uplatňuje kontinentální právo, ale jazyky si jsou spíše vzdálené. I v tomto případě není podle Groota právní překlad extrémně náročný.

Třetí stupeň nastává v okamžiku, kdy jsou právní systémy odlišné, ale jazyky jsou si blízké. Jedná se především o překlad z jazyků, kde se uplatňuje anglo-americké právo, do jazyků kontinentálního práva, například z angličtiny do nizozemštiny. Tento překlad hodnotí de Groot jako náročný.

Posledním, čtvrtým stupněm je případ, kdy právní systémy i jazyky jsou odlišné, např. mezi ruštinou a čínštinou. V těchto případech je obtížnost překladu značná.

---

¹⁵ komplikace nastávají v případě, kdy jeden jazyk je používán v různých právních systémech (např. právní nizozemština v Belgii a Nizozemí (viz de Groot, 1988)

3.2. Typy právního překladu

Caová (2007) klasifikuje právní překlad s ohledem na účel cílového textu do tří hlavních skupin: překlad normativní, informativní a překlad pro soudní a jiné účely.

3.2.1. Překlad pro normativní účely

Překlad pro normativní účely je překlad takových právních textů, u kterého jsou originál i překlad chápány jako stejně autentické, to znamená mající stejnou právní sílu. Jedná se především o překlady právních textů v zemích, kde je více úředních jazyků (např. v Belgii, Kanadě, Švýcarsku). Tyto texty mohou vznikat dvěma způsoby. Buď jsou nejdříve napsány v jednom jazyce a poté přeloženy do jazyka jiného (tento systém fungoval například v Kanadě do 80. let minulého století), nebo jsou jejich návrhy či předběžné verze napsány zároveň ve všech jazycích (výše zmiňovaný co-drafting). U normativního překladu se nemusí nutně jednat jen o překlady zákonů, ale také například o překlady smluv a jiných typů textů. U tohoto typu překladu má výchozí i cílový text stejnou komunikativní funkci.

3.2.2. Překlad pro informativní účely

Překlad pro informativní účely má především deskriptivní funkci a jeho cílem je poskytnout informaci cílovému příjemci. Do této skupiny patří překlady jakéhokoliv typu právních dokumentů z jednoho jazyka do druhého, které ale nemají stejnou právní sílu, může se jednat např. o doktrinální texty, soudní rozhodnutí, nebo také překlad nového českého občanského zákoníku do čtyř cizích jazyků, který vznikl v letech 2012–2014. Výchozí a cílový text mají odlišnou komunikativní funkci.

3.2.3. Překlad pro obecné právní a soudní účely

Překlady pro obecné a soudní účely jsou překlady především pro informační účely a jsou primárně deskriptivní. Do této skupiny Caová (2007) řadí překlady dokumentů používaných v rámci soudních řízení jako součást důkazních dokumentů, ale také překlady smluv, dohod, obchodní a osobní korespondence, oficiálních listin a dalších dokumentů, které využívají jak laici, tak odborníci (právníci, soudci). Tento typ překladu se od předchozí skupiny textů liší tím, že se jedná o běžné texty, které jsou často psány nikoliv odborníky,

nýbrž laiky.¹⁶ Caová zařazuje tyto texty do klasifikace proto, že podle ní tyto texty tvoří většinu těch, se kterými běžně překladatelé pracují.

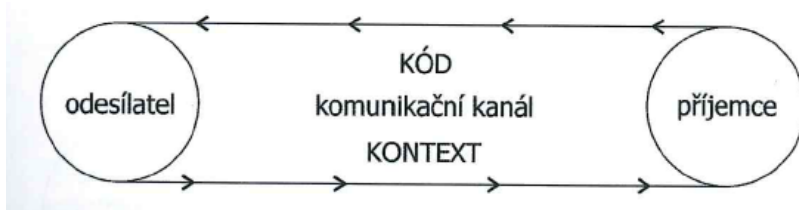
---

¹⁶ k tomuto typu právního překladu Caová (2007) dodává, že je z klasifikace často vynecháván

3.3. Právní překlad jako komunikace

Šarčevićová (1997) chápe právní překlad nikoliv jako jazykovou transpozici, ale jako komunikační jednání v rámci práva.

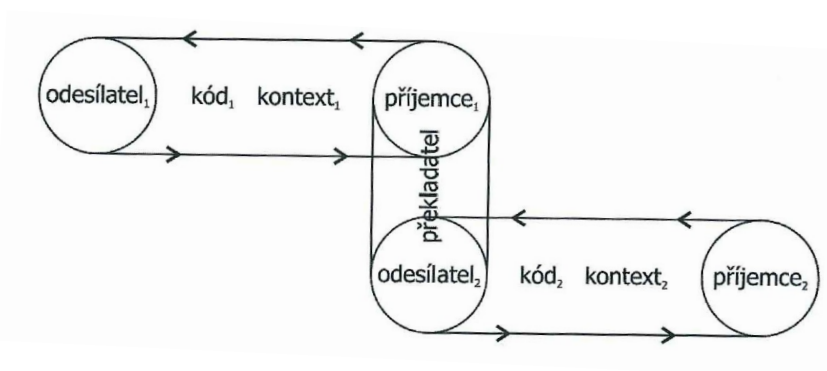
Základním modelem právní komunikace je model lineární (Chromá, 2014). Účastníci komunikace (odesílatel a příjemce) se nacházejí v rámci jednoho právního systému a v prostředí s jedním jazykem, komunikují tedy v rámci jednoho kontextu a jedním (společným) kódem.

Obr. 3: Lineární model komunikace (převzato z Chromá, 2014)

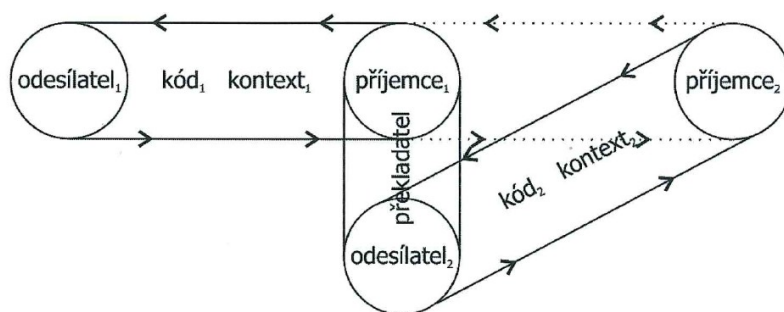
Při právním překladu se jednočlánekový model komunikace mění na model dvoučlánekový. Chromá (2014) při právním překladu rozlišuje dvě situace:

První situace nastává tehdy, kdy výchozí text, který vznikl v rámci původní lineární komunikace, je přeložen do cizího jazyka, a to především z informačních důvodů. Cílem překladu je, aby se s textem seznámil i adresát, který původně autorem textu předpokládán nebyl. Je to příklad dokumentárních neboli informativních překladů (např. překlad nového občanského zákoníku do francouzštiny). Chromá (2014: 26) uvádí, že v tomto případě se spíše mluví o signifikaci, než o komunikaci, protože autor původního textu nepředpokládal, že text bude přeložen do cizího jazyka a tedy do jiného právního prostředí a příjemci jiné kultury.

Obr. 4: Komunikační model – signifikace (převzato z Chromá, 2014)

Druhá situace nastává v případě, kdy překlad výchozího textu byl od začátku předpokládán, takže stále může existovat zpětná vazba mezi odesílatelem výchozího textu a příjemcem překladu. Jedná se o překlady právních předpisů, které mají stejnou právní sílu, tedy o instrumentální překlad. Chromá (2014) uvádí příklad na překladech v rámci Evropské unie, kde všechny jazykové verze jsou rovnocenné, ale nejčastěji jsou vytvářeny v jednom ze tří hlavních jazyků (angličtina, francouzština, němčina) a poté jsou překládány do všech ostatních.

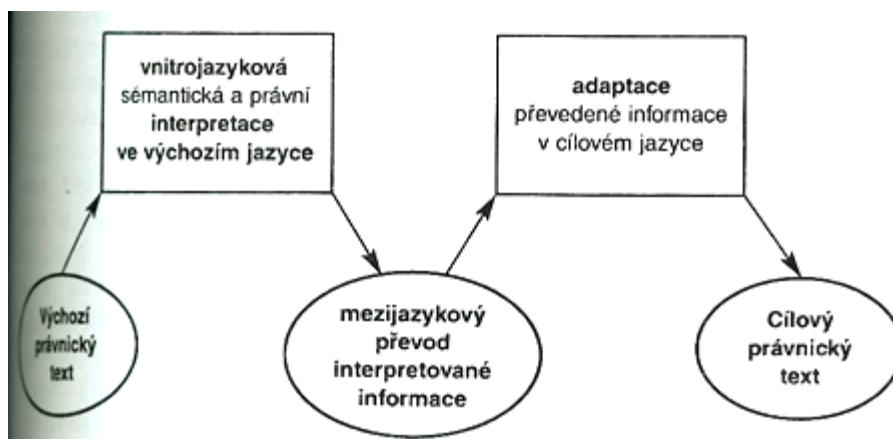

Obr. 5: Komunikační model č. 2 (převzato z Chromá, 2014)

3.4. Právní překlad jako proces

Chromá (2010) uvádí, že překlad právního textu do jiného jazyka je dynamický proces, stejně jako jím je samotné vytváření výchozího právního textu.

Chromá (2010) při procesu překladu právního textu rozlišuje 3 fáze: vnitrojazykovou interpretaci ve výchozím jazyce, mezijazykový převod interpretované informace a adaptaci převedené informace v cílovém jazyce.

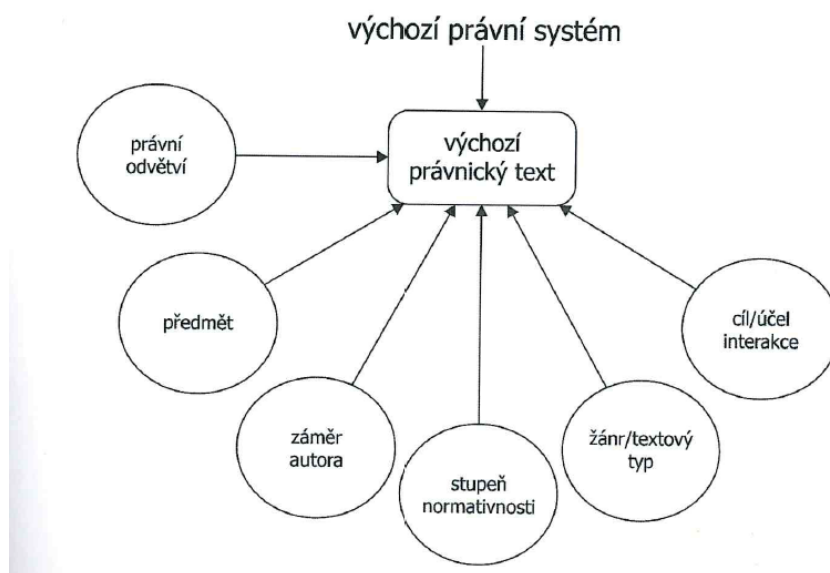
Obr. 6: Proces překladu právního textu (převzato z Chromá, 2010)

3.4.1. Vnitrojazyková interpretace ve výchozím jazyce

První fází při překladu právního textu je interpretace výchozího textu. Cílem této fáze je především porozumění textu. Podle Marty Chromé (2009) je při právním překladu tato fáze zcela zásadní, protože převod informace do cílového jazyka a cílového právního systému může být přesný jen tehdy, pokud je právní informace obsažená v původním textu správně interpretována.

Interpretace může mít několik podob. Jinak bude výchozí text (např. zákon) interpretovat právník, jinak překladatel (Chromá, 2010). Interpretace je z právního hlediska proces, při kterém se právní normě udílí určitý význam, a to především pro účely aplikace práva. Naproti tomu interpretace z pohledu překladatele je přisuzování významu právní normě, ovšem nikoliv pro účely aplikace práva, ale pro účely mezijazykového překladu. Při vnitrojazykovém překladu překladatel překládá z právního jazyka do právního metajazyka (Tomášek, 2003).

Chromá (2014) uvádí základní právnělingvistické faktory, které je nutné při interpretaci výchozího právního textu analyzovat. Tyto faktory ovlivňují formu, obsah a smysl výchozího textu a můžeme si je představit na obrázku níže:

Obr. 7: Faktory ovlivňující obsah výchozího právního textu (převzato z Chromá, 2014)

Každý právní text je součástí určitého právního systému, který sám spadá do některé z velkých právních rodin.¹⁷ Faktory, které ovlivňují výchozí právní text jsou zejména právní odvětví (např. občanské či trestní právo), předmět (např. fyzické osoby), záměr autora

¹⁷ viz kapitola o právní komparatistice

(např. regulace soukromoprávních vztahů), stupeň normativnosti (např. zákon, rozsudek, či smlouva), žánr (smlouva, rozhodnutí soudu, závěť) a účel interakce.

Chromá (2010) rozlišuje dvě fáze interpretace výchozího textu překladatele. Jedná se o interpretaci sémantickou a interpretaci (kvazi)právní.

3.4.1.1. Sémantická interpretace

Sémantická interpretace je podle Chromé (2010) proces, při kterém se slovům, slovním spojením a případně i částem vět přiřazují obecné významy. Tyto obecné významy jsou uváděny v překladových slovnících jako první cizojazyčný ekvivalent (také se mu někdy říká slovníkový ekvivalent). Chromá uvádí, že tento druh interpretace většinou předchází jiným postupům, protože překladatel si nejdříve vyhledá význam slova, které nezná a potom jeho význam konfrontuje s mimojazykovým kontextem. Chromá (2014) zdůrazňuje, že tato forma interpretace není dostačující, neboť nezohledňuje právní kontext obou právních systémů (ať už výchozího či cílového).

3.4.1.2. Právní interpretace

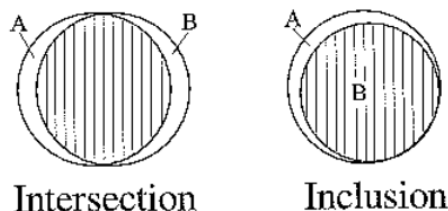
Chromá (2014: 43) říká, že právní interpretaci lze chápat jako „*právnělingvistickou interpretaci založenou na analýze právního významu jednotlivých (lexikálních, syntaktických a textových) segmentů textu v kontextu daného právního systému*“. Kontext právního systému je soubor faktorů, které jsou uvedeny na obrázku č. 7 (viz výše).

V rámci právní interpretace se také hovoří o pojmové analýze (Šarčević, 1997; Chromá, 2010 a 2014;), která má za úkol posouzení míry ekvivalence mezi právními pojmy ve výchozím a cílovém právním systému. Ekvivalencí v právním překladu se zabývá především Šarčevićová (1997), která definuje tzv. funkční ekvivalent v právním překladu. Šarčevićová (1997: 236) funkční ekvivalent definuje takto: „*je to termín, který označuje pojem či institut v cílovém právním systému a který má stejnou funkci jako určitý pojem ve výchozím právním systému*“. Při pojmové analýze se zjišťují obsahové nebo jiné charakteristické složky pojmu. Tyto složky jsou celkem dvě: tzv. essentialia, tedy složky podstatné, a tzv. accidentalia, složky vedlejší. Šarčevićová (1997) na základě vztahů mezi podstatnými a vedlejšími složkami pojmů navrhuje tři kategorie ekvivalence¹⁸: „téměř“ ekvivalenci (near equivalence), ekvivalenci částečnou (partial equivalence) a nulovou (non-equivalence).

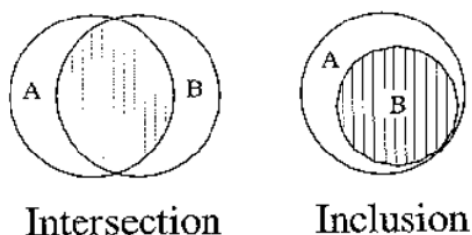
¹⁸ české názvosloví jsme převzali z Chromé (2014)

„**Téměř**“ ekvivalence se uplatňuje tam, kde pojmy A a B sdílí všechny své podstatné složky a většinu svých vedlejších složek, nebo když pojem A má všechny charakteristiky pojmu B a pojem B má všechny podstatné a většinu vedlejších složek pojmu A.

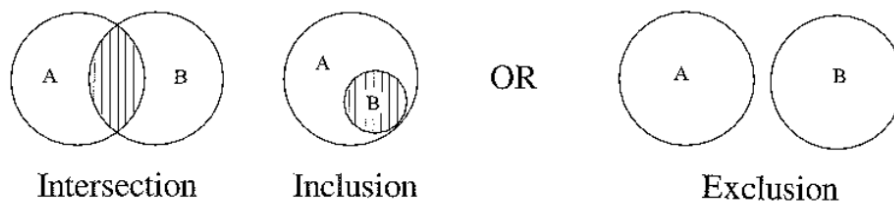
Obr. 8: Téměř ekvivalence (převzato z Šarčević, 1997: 238)

Částečná ekvivalence se uplatňuje tehdy, když pojmy A a B sdílí většinu svých podstatných složek a některé ze složek vedlejších, nebo když pojem A obsahuje všechny složky pojmu B, ale pojem B obsahuje jen většinu podstatných složek nebo některé ze složek vedlejších pojmu A. Šarčevićová (1997) k částečné ekvivalenci dodává, že funkční ekvivalenty jsou nejčastěji právě částečnými ekvivalenty.

Obr. 9: Částečná ekvivalence (převzato z Šarčević 1997: 238)

Nulová ekvivalence nastává v případě, kdy pojmy A a B sdílí jen několik nebo žádnou z podstatných složek, nebo když pojem A obsahuje všechny složky pojmu B, ale pojem B obsahuje jen několik nebo žádnou z podstatných složek pojmu A. V tomto případě se nejedná o funkční ekvivalent. Navíc se o nulové ekvivalenci hovoří v případě, že určitý pojem v cílovém jazyce vůbec neexistuje.

Obr. 10: Nulová ekvivalence (převzato z Šarčević 1997: 239)

Šarčevićová (1997) zároveň říká, že největším problémem při pojmové analýze je rozlišit jednotlivé pojmové znaky a určit, které složky jsou podstatné a které vedlejší. Ve většině případů se vychází z definice pojmu ve slovnících, nicméně ona sama uvádí, že ne vždy jsou právní výkladové slovníky vhodné.

V případě, že dva pojmy nejsou funkčními ekvivalenty (pokud jedna či více podstatných složek se liší u pojmu A a pojmu B) Šarčevićová (1997: 250) navrhuje využití jiných metod.

První metodou je tzv. **lexical expansion** (lexikální rozšíření), při kterém přidáním (většinou) jednoho slova dochází k zúžení, popř. k rozšíření významu pojmu v cílovém jazyce. Šarčevićová uvádí jako příklad anglický pojem *legal guardian*, u kterého se přidalo adjektivum *legal*, aby lépe odpovídalo francouzskému ekvivalentu *tuteur*. Lexikální rozšíření ovšem nepředstavuje přirozený ekvivalent, protože pojem, který díky němu vzniká v cílovém právním systému jako takový neexistuje. Ve většině případů se význam funkčního ekvivalentu v cílovém jazyce zužuje, výjimečně se může i rozšířit.

Druhou metodou je tzv. **explikace**¹⁹ neboli popis, při kterém se při překladu využije neutrálních výrazů k popisu základních definičních znaků²⁰. Metoda popisu je podle Šarčevićové zároveň nejučinnější metodou, pokud jde o nahrazování funkčního ekvivalentu, ale je málo používaná. Explikaci Šarčevićová uvádí na příkladu francouzského a anglického pojmu *ordre public* a *public policy*. Vzhledem k tomu, že francouzský pojem je významově širší, bylo nutné jeho významy v anglickém textu doplnit a explicitovat (viz příklad kurzívou).

La reconnaissance ou l'exécution de la décision est manifestement incompatible avec l'ordre public de l'État requis.

If recognition or enforcement of the decision is manifestly incompatible with the **public policy** of the State addressed or *if the decision resulted from proceedings incompatible with the requirements of due process of law or if, in the circumstances, either party had no adequate opportunity fairly to present his case.*

Pokud není možné využít jednu z výše uvedených metod, Šarčevićová (1997) navrhuje uchýlit se k jinému, alternativnímu, ekvivalentu. Pokud překladatelé přistoupí k využití alternativního ekvivalentu, musí tento termín používat soustavně v celém textu. Při jeho výběru se také překladatel musí rozhodnout, zda se termín, který zvolí, má vázat k určitému

---

¹⁹ Šarčevićová tuto metodu nazývá *descriptive paraphrases and definitions*

²⁰ viz také Chromá (2014)

právnímu systému, nebo má být systémově neutrální, tedy nezávislý na určitém právním systému. Šarčevicová (1997) definuje tyto alternativní ekvivalenty:

Neutrální termín je pojem, který nepatří do odborné slovní zásoby a má tedy širší význam než termín odborný. Jeho použití se doporučuje, pokud má být význam daného termínu neutrální na určitém právním systému. Z toho důvodu jsou neutrální termíny často využívány například ve vícejazyčných a multilaterálních dokumentech. Pokud není význam neutrálního termínu dostatečně zřejmý, může být připojena jeho definice, která vymezí, jak by měl být daný termín interpretován a aplikován v konkrétních případech. Jako příklad Šarčevicová uvádí francouzský název Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží - *Convention des Nations Unies sur les contrats de vente international des marchandises* - ve kterém bylo místo právního termínu *objet mobilier corporel* použit neutrální termín *marchandise*. Použití právního termínu *objet mobilier corporel* by mohlo být zavádějící a mohlo by implikovat vykládání úmluvy podle kontinentálního (francouzského) práva.

Druhou možností při absenci funkčního ekvivalentu je užití **výpůjčky**. K výpůjčce se uchylují překladatelé tehdy, kdy se určitý pojem (určitého právního systému) má použít ve všech paralelních textech nějakého dokumentu. Šarčevicová (1997) uvádí jako příklad použití francouzského pojmu *ordre public* v jedné z haagských úmluv, který je v anglických paralelních textech překládán výpůjčkou.

Pokud se překladatel rozhodne, že nepoužije výpůjčku a nemůže najít adekvátní neutrální termín, musí se přiklonit k vytvoření **neologismu**. Neologismy mohou být vytvořeny několika způsoby: buď se termínům z obecné slovní zásoby či z jiného odvětví přisoudí právní význam, použije se termín ze třetího právního systému, nebo se vytvoří úplně nový termín.

Při vytváření nových termínů se překladatelé často uchylují k doslovným ekvivalentům. Týká se to zejména překladu názvů institucí (např. *Organisation internationale du Travail* a anglický překlad *International Labour Organization*, viz Šarčevič, 1997: 259). Tento postup je také hojně využíván i v rámci Evropské unie. Aby se zamezilo interferencím mezi pojmy národního právního systému a evropského práva, jsou evropské pojmy překládány do jednotlivých pracovních jazyků pomocí doslovných ekvivalentů. Například pojem *taxe sur la valeur ajoutée* se přeložil do angličtiny jako *value added tax* a do italštiny jako *imposta sur valore aggiunto*. Naproti tomu u některých pojmů, např. *acquis communautaire*, se překlady liší podle jednotlivých jazyků – některé z nich využívají doslovného ekvivalentu (*gemeinschaftlicher Besitzstand* v němčině), zatímco jiné pro srozumitelnost zvolily metodu výpůjčky (*acquis communautaire* v češtině či angličtině).

Při vytváření neologismů se také může obecným slovům přisuzovat právní význam. Při této metodě se často vychází i z archaismů, např. francouzské slovo *préclusion*, které bylo používáno v rámci obecné slovní zásoby především v 16. a 17. století, se dnes používá jako právní termín v rámci mezinárodního práva.

Poslední možností při vytváření neologismů je využití termínů ze třetího právního systému, který se využívá např. v Kanadě, kde je jako ekvivalent pro francouzský termín *hypothèque* používán skotský ekvivalent *hypothec*.

3.4.2. Mezijazykový překlad

Druhou fází při procesu překladu je samotný mezijazykový překlad²¹, při němž se interpretovaná informace převádí do cílového jazyka (Chromá, 2010). Chromá (2014) poukazuje na to, že hlavním úkolem překladatele není pouze přeložit právní text z jazyka A do jazyka B, ale převést význam výchozího textu do cílového jazyka tak, aby cílový text jako celek dával příjemci právní smysl takový, jak jej vnímal příjemce výchozího textu. Cílem překladu je především vznik právního textu, který v cílovém právním prostředí bude interpretovatelný (Chromá, 2014).

3.4.3. Adaptace převedené informace v cílovém jazyce

Poslední fází při překladu právních textů je závěrečná úprava textu, tak aby cílový text splňoval danou funkci a také aby v cílovém jazyce dával právní smysl (Chromá, 2014).

---

²¹ intrasémiotický

4. Materiál a metody

Materiálem pro praktickou část naší diplomové práce je tištěná verze zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který vstoupil v platnost dne 22. března 2012 a nabyl účinnosti dne 1. ledna 2014, a jeho francouzský překlad stažený dne 15. září 2016 z internetových stránek *justice.cz*. V diplomové práci analyzujeme ustanovení § 1–209, která jsou součástí obecné části zákoníku a zabývají se všeobecnými ustanoveními o fyzických a právnických osobách.

Hlavní metodou naší práce je translatologická analýza, kterou provádíme na několika rovinách, a to na pozadí analýzy lingvistickoprávní. Podle jednotlivých rovin rozdělujeme praktickou část na tři podkapitoly.

V první podkapitole se nejprve věnujeme situačnímu kontextu vzniku textu originálu a textu překladu, tedy analýze vnětextových faktorů podle Christane Nordové (1997) a faktorů ovlivňujících právní text podle Marty Chromé (2014).

Ve druhé podkapitole analyzujeme text originálu a jeho překlad na rovině textové - zabýváme se porovnáním systematiky občanských zákoníků v ČR, Francii a Švýcarsku a na základě tohoto porovnání analyzujeme překladatelská řešení použitá ve francouzském překladu NOZ.

Ve třetí podkapitole se věnujeme translatologické analýze na úrovni lexikální, při které analyzujeme české právní instituty a jejich překlady do francouzštiny. Samotná definice právního institutu je obtížná, např. občanskoprávní institut Dvořák a kol. (2013) definuje takto: *„je to určitý celistvý soubor občanskoprávních norem osobních, rodinných a majetkových, který se vztahuje ke komplexní úpravě určitých občanských subjektivních práv“*. Dvořák a kol. (2013) také zdůrazňují, že co je a co není institut, je obtížné určit. Právní instituty, se kterými v praktické části pracujeme, jsou obsaženy v ustanoveních § 15–209 NOZ a jedná se instituty, které jsou v tištěném úplném znění zákona graficky zvýrazněny tučným písmem (např. **Důkaz smrti** u ustanovení § 26–28) a vždy se vztahují k obsahu následujících ustanovení. Vedle graficky zvýrazněných institutů jsme dále analyzovali dva instituty, které jsou v rámci obecné úpravy fyzických a právnických osob stěžejní – instituty právní osobnosti a svéprávnosti. Během práce používáme metodu pojmové analýzy podle Susan Šarčevicové (1997) a Marty Chromé (2014), při které srovnáváme podstatné a vedlejší pojmové znaky českých a francouzských (případně švýcarských) právních institutů. Výsledky naší vlastní pojmové analýzy konfrontujeme s překladovými řešeními francouzského překladu českého zákoníku. Při analýze budeme zkoumat: a) zvolenou metodu překladu, tzn. jestli

překladatel použil metodu překladu pomocí funkčního ekvivalentu či jinou metodu (explikace, lexikální rozšíření příp. jinou) a b) zda je zvolená metoda v souladu se zadáním překladu (podrobnosti v kapitole 5.1.2), tzn. jestli je terminologie používána správně, soustavně a jestli je v souladu s terminologií používanou v zemi (zemích) příslušné jazykové kultury.

Součástí praktické části diplomové práce bude rovněž dvojjazyčný glosář analyzovaných institutů.

5. Translatologická analýza

5.1. Analýza situačního kontextu

5.1.1. Text originálu

Nový občanský zákoník je výsledkem rekodifikace českého soukromého práva. Společně s NOZ v účinnost vstoupily také zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech a zákon č. 91/2012 Sb., zákon o mezinárodním právu soukromém. Cílem rekodifikace bylo vytvořit kodex soukromého práva, který by komplexně upravil soukromoprávní vztahy mezi jednotlivými subjekty (fyzickými a právnickými osobami). Hlavními zásadami při přípravě nového kodexu bylo zejména odklonit se od systému socialistického práva a přiblížit se evropskému kontinentálnímu právnímu myšlení (viz důvodová zpráva). Ideovým zdrojem pro novou právní úpravu byl především vládní návrh občanského zákoníku z roku 1937, který vycházel z tehdejšího rakouského zákoníku, ale jak se dočteme i v komentáři k NOZ (Švestka a kol., 2014), nový občanský zákoník ve značné míře přejal i dosavadní občanský zákoník č. 40/1964. Další inspiraci čerpal NOZ v zákoníku německém, švýcarském, italském a dalších. Zákon vstoupil v platnost 22. března 2012 a nabyl účinnosti 1. ledna 2014. Zamýšleným příjemcem textu (a obecně všech legislativních textů) jsou všichni občané ČR, nicméně reálným příjemcem je především česká odborná veřejnost (právníci, soudci a další).

Z hlediska klasifikace právních textů je NOZ normativním textem s nejvyšším stupněm normativnosti (v porovnání s aplikačními či doktrinárními právními texty). Jeho dominantní komunikativní funkcí je funkce konativní. Vedle funkce konativní se v textu uplatňuje i funkce referenční, protože občanský zákoník nejenom reguluje občanskoprávní vztahy, ale také je definuje.

Nový občanský zákoník vzbudil (především) u právní veřejnosti živé ohlasy. Na jedné straně je poukazováno na to, že zákoník představuje přínos ve vývoji českého práva, a to jak svou koncepcí, tak novými právními instituty. Na straně druhé se však mnozí odborníci shodují na tom, že NOZ vykazuje jisté nedostatky – konkrétně se zmiňují o nejasných formulacích a nedostatečně propracovaných konstrukcích, které mohou způsobovat problémy při jejich následné interpretaci (Švestka a kol.). Podle některých působí zákoník zastarale

a jeho úprava je až zbytečně detailní (zákoník má 3081 §)²². Navíc se Chromá (2014), ale také Švestka a kol. (2014) shodují, že jazyk nového zákoníku není zcela jasný.

5.1.2. Text překladu

Překlad nového občanského zákoníku do čtyř cizích jazyků (angličtiny, francouzštiny, němčiny a ruštiny) byl součástí projektu Nové soukromé právo, reg. č. CZ.1.04/4.1.00/80.00003, který byl financován z prostředků Evropské unie, konkrétně z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost Evropského sociálního fondu, a také ze státního rozpočtu ČR. Kromě nového občanského zákoníku se projekt týkal také překladu zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, a zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Zadavatelem projektu bylo Ministerstvo spravedlnosti České republiky, které v dubnu roku 2013 vypsallo podlimitní veřejnou zakázku na překlad výše uvedených právních předpisů. V zadání překladu bylo definováno, že je požadován právní překlad. Další požadavky zadavatele se týkaly především terminologie: „*správnost a jednotnost při používání zavedené terminologie, soulad s právní terminologií používanou v právních předpisech zemí příslušné jazykové kultury, přednostní používání zavedené terminologie ve veřejně přístupných dokumentech (právní předpisy, judikatura atd.)*” (převzato ze zadávací dokumentace). Zadavatel rovněž požadoval zajištění kontroly překladu rodilým mluvčím.²³ Základním hodnotícím kritériem při posuzování jednotlivých nabídek byla nabídková cena (váha 60 %), až na druhém místě byla úroveň překladu vzorového textu (váha 40 %). U úrovně překladu vzorového textu se hodnotila zejména používaná terminologie a její soulad s terminologií používanou v příslušných zemích a dále věcná a pojmová správnost a srozumitelnost. Doba vyhotovení zakázky byla stanovena na 150 dní a předpokládaná cena překladu činila cca 430 Kč/NS. V zadání byl také požadavek, aby dodavatel služeb vytvořil čtyřčlenné překladatelské týmy, které by se skládaly ze dvou profesionálních překladatelů, z vedoucího týmu, který by měl mít jak právní, tak překladatelské vzdělání a také z rodilého mluvčího s minimálně magisterským právním vzděláním, (i bez znalosti českého jazyka). Výsledky řízení byly zveřejněny v květnu roku 2013, dodavatelem francouzského překladu byla společnost Moudrý překlad, s.r.o. Překlad byl zveřejněn na webových stránkách www.justice.cz v březnu roku 2015.

²² pro srovnání CC jich má 2534 a CCS 977

²³ viz zadávací dokumentace k veřejné zakázce

Co se týče funkce překladu, tak tu zadání překladu nijak nespecifikuje, ale je zcela zřejmé, že francouzský překlad nového občanského zákoníku je z hlediska klasifikace právního překladu překladem pro informativní účely (dokumentární překlad). Jak bylo řečeno výše, u dokumentárního překladu dochází při procesu překladu ke změně komunikativní funkce – zatímco český text má převážně funkci konativní, dominantní funkcí překladu je funkce referenční. Šarčevicová (1997) nicméně zdůrazňuje, že ačkoliv překlad pro informativní účely není závazným textem a nemá stejnou právní sílu jako originál, může i přesto mít právní dopady a vyvolat právní následky. Jako modelový příklad můžeme uvést francouzského podnikatele, který si v ČR založí obchodní korporaci. Její „život“ se bude muset řídit českým právním řádem a můžeme předpokládat, že hlavním informačním zdrojem o české právní úpravě bude zmiňovaný francouzský překlad NOZ (nebo jiného právního předpisu). Hlavním cílem dokumentárního překladu je zprostředkovat svému příjemci informaci o komunikaci mezi autorem výchozího textu a příjemcem ve výchozí kultuře. Z tohoto důvodu se překlad zaměřuje především na výchozí text a bude pro svého příjemce spíše exotizující, protože bude odkazovat na české právní skutečnosti a bude se řídit normami a konvencemi výchozí kultury. Jako takový zůstane pevně zakotven v českém kulturním (právním) prostředí.

Zamýšlený příjemce francouzského překladu NOZ by se mohl definovat obecně jako člověk, který nemá dostatečnou znalost českého jazyka a má v úmyslu se seznámit s NOZ (a obecně s českou právní úpravou) ve francouzském překladu. Francouzský překlad NOZ může být určen všem příjemcům bez rozdílu vzdělání či věku a může sloužit jak teoretikům překladu, tak i například cizincům žijícím a podnikajícím na území České republiky. S příjemcem překladu se pojí také otázka, na jaký právní řád bude francouzský překlad odkazovat. V zadávací dokumentaci je jako jeden z požadavků uveden „*soulad s právní terminologií používanou v právních předpisech zemí příslušné jazykové kultury*“. Tento požadavek je z hlediska překladu právních textů nedostačující, neboť francouzština je úředním jazykem v mnoha zemích (Francie, Švýcarsko, Belgie, Kanada a další) a každá z nich má svůj vlastní právní systém a také specifickou právní terminologii. Jak jsme zmiňovali již v teoretické části naší práce, právní francouzština nemá jen jednu ustálenou podobu. V zadání překladu, ale i v samotném textu překladu bohužel chybí informace o tom, na jaký (popř. jaké) právní systémy použitá terminologie odkazuje.

5.2. Systematika občanského zákoníku

V této kapitole porovnáme strukturu občanských zákoníků v České republice, Francii a Švýcarsku a podíváme se na způsob, jakým byly jednotlivé části zákoníků přeloženy ve francouzském překladu.

NOZ se dělí na 5 základních částí, které se dále dělí na hlavy, díly, oddíly a případně i pododdíly. Strukturu českého zákoníku jsme srovnali se strukturou francouzského a švýcarského občanského zákoníku.

NOZ	CC	CCS
Část	Livre	Livre
Hlava	Titre	Partie
Díl	Chapitre	Titre
Oddíl	Section	Chapitre
Pododdíl	Sous-section	Sous-chapitre
	Paragraphe	
	Sous-Paragraphe	

Tabulka č. 1: Porovnání systematiky občanských zákoníků

V tabulce si můžeme všimnout, že francouzský CC má oproti NOZ a CCS více úrovní dělení, protože sous-section mohou ještě dále dělit na *paragraphes* (nebo dokonce *sous-paragraphes*), které se značí §.

Základní jednotkou českého zákoníku je paragraf. Ten se dále člení na odstavce, pododstavce (písmena), body, případně věty. České právní předpisy se člení na paragrafy s výjimkou ústavních zákonů a novel, které se dělí na články.

Základní jednotkou ve francouzských legislativních textech je článek (*article*), který je stejně jako český paragraf chronologicky číslován (např. Art. 42 nebo Art. 23-1). Francouzské články se dále mohou (ale i nemusí) rozdělovat, nejčastěji římskými číslicemi, na další části. Samotné články se rozdělují na *alinéas*, které nejsou nijak zvlášť značeny, ale vždy začínají na novém řádku.

NOZ		CC	
paragraf	§ 24	article	art. 24
			I, II, III
odstavec	(1)	alinéa	
písmeno	a)		

Tabulka č. 2: Dělení paragrafů/článků.

V následující tabulce se můžeme podívat, jak byly jednotlivé části NOZ přeloženy do francouzštiny. Jak si můžeme všimnout, překlad vycházel především z CC, nicméně *části* nebyly přeloženy jako *livre*, ale jako *partie*.

NOZ	NOZ FR
Část	Partie
Hlava	Titre
Díl	Chapitre
Oddíl	Section
Pododdíl	Sous-section

Tabulka č. 3: Srovnání originálu a překladu I

Zajímavější srovnání nabízí překlad paragrafů a odstavců. Ve francouzském překladu je český § překládán podle francouzského úzu jako *article*. Samotné odstavce jsou v překladovém textu členěny podle českého úzu pomocí čísla v kulatých závorkách (1) a při odkazování se o nich hovoří jako o *paragraphes*. Francouzský překlad tedy kombinuje dva různé systémy členění.

NOZ	NOZFR
§	Art.
(1)	(1)
a)	a)
1.	1.

Tab č. 4: Srovnání originálu a překladu II

Art. 37

(2) Sous réserve de remplir les conditions spécifiées **au paragraphe 1** [...]

Art. 76

(2) Si la preuve de la mort était fausse, **le paragraphe 1** s'applique mutatis mutandis.

Art. 180

Dans les cas cités dans **l'art. 179 alinéa/paragraphe 2 ou 3**, l'organe compétent [...]

Na výše uvedených příkladech vidíme, jakým způsobem francouzský překlad přistupuje k odkazování k jednotlivým ustanovením. Odkazování je až do ustanovení § 180 jednotné a odstavce jsou překládány jako *paragraphe*, nicméně v již zmíněném § 180 překlad vedle slova *paragraphe* užívá i pojem *alinéa*. Příklad je z tohoto pohledu nejednotný, navíc překlad ustanovení § 180 působí dojmem, že ani sám překladatel neví, jak k němu má přistupovat.

Tento ne zcela jednotný způsob odkazování nás vede k zamyšlení se nad tím, které z uvedených řešení by se v daném kontextu jevílo jako vhodnější. Někteří teoretikové (např. Šarčević, 1997 nebo Bocquet, 2008) totiž doporučují, aby u informativních (dokumentárních) překladů normativních textů byly zachovány všechny náležitosti výchozího textu. Podle tohoto pravidla by se tedy český § měl převádět nikoliv podle francouzského úzu jako Art., ale podle českého úzu jako §.

Tento přístup je dle našeho názoru možné uplatnit i u francouzského překladu českého NOZ, konkrétně u překladů odstavců. Pokud se totiž podíváme na strukturu francouzských legislativních textů a doporučení vydaná s ohledem na jejich redakci, zjistíme, že jako *paragraphe* se označují nikoliv jednotlivé části (věty) článků, nýbrž jednotky vyššího řádu (viz výše). Při odkazování na určité části článků se v CC užívá pojmu *alinéa* (*alinéas* v CC většinou nijak číselně označené nebývají, začínají velkým písmenem a jsou odsazené). Jako příklad uvádíme článek č. 21 CC:

Article 21-7

Tout enfant né en France de parents étrangers acquiert la nationalité française à sa majorité si, à cette date, il a en France sa résidence et s'il a eu sa résidence habituelle en France pendant une période continue ou discontinue d'au moins cinq ans, depuis l'âge de onze ans.

Les tribunaux d'instance, les collectivités territoriales, les organismes et services publics, et notamment les établissements d'enseignement sont tenus d'informer le public, et en particulier les personnes auxquelles s'applique **le premier alinéa**, des dispositions en vigueur en matière de nationalité. Les conditions de cette information sont fixées par décret en Conseil d'Etat.²⁴

S ohledem na výše uvedené skutečnosti máme za to, že pojem *alinéa* by bylo možné chápat jako francouzský funkční ekvivalent k českému odstavci. Dále se přikláníme k názoru, že by se francouzský překlad měl držet spíše českého úzu členění jednotlivých ustanovení, tzn. místo francouzského *article* používat český § a při odkazování na jednotlivé odstavce mluvit nikoliv o *paragraphes*, ale o *alinéas*.

---

²⁴ <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20170114>; celkem je v Code civil 168 odkazů pomocí alinéa

5.3. Pojmová analýza českých právních institutů a jejich překladů do francouzštiny

5.3.1. Osoby

Osoby jsou subjekty občanského práva, dělí se na fyzické a právnické (Dvořák a kol., 2013). Francouzský CC i švýcarský CCS pojímají osoby zcela totožně jako český právní řád (Malaurie, 1994; Teyssié, 2001). Funkčními francouzskými ekvivalenty pojmů fyzická a právnická osoba jsou *personne physique* a *personne morale*.

NOZ	NOZ FR
§ 18	Art.18
Osoba je fyzická, nebo právnická	On distingue les personnes physiques des personnes morales.
§ 186	Art. 186
Právnická osoba, která nepodléhá [...]	Une personne juridique qui n'est pas soumise [...]

Ve francouzském překladu NOZ byl pojem fyzické osoby převáděn pomocí funkčního ekvivalentu zcela jednotně v celém námi zkoumaném vzorku. Pojem právnické osoby byl však v několika případech převeden jiným způsobem. Na výše uvedeném příkladu (§ 186) vidíme, že překladatel při překladu pojmu neprovedl dostatečnou právní analýzu a místo užití odpovídajícího funkčního ekvivalentu převedl pojem doslova.

5.3.2. Právní osobnost

U osob se v českém právu rozlišuje dvojí způsobilost, za prvé je to způsobilost mít práva a povinnosti (*právní osobnost*), za druhé je to způsobilost k právnímu jednání (*svéprávnost*) (Dvořák a kol., 2013).

Právní osobnost CC doslovně nedefinuje, nicméně její problematiku upravuje v článku 8, jehož ustanovení doslova říká, že „*Tout Français jouira des droits civils*“. Ve francouzských právních příručkách (Malaurie, 1994; Teyssié, 2001) se pro pojem právní osobnosti používá obecně termín *personnalité*, častěji však *personnalité juridique*, pro právnické osoby se používá termín *personnalité morale*. V CCS se mluví obecně o *personnalité*, v CCQ o *personnalité juridique*. Chápání tohoto institutu je zcela totožné ve všech právních řádech a z uvedeného vyplývá, že funkčním ekvivalentem českého pojmu je ve francouzštině pojem *personnalité juridique*, neboť v sobě obecně zahrnuje jak právní

osobnost fyzické, tak i právnické osoby. Tento funkční ekvivalent používá i francouzský překlad, a to zcela jednotně v celém námi zkoumaném vzorku.

NOZ	NOZ FR
§ 15	Art. 15
Právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti.	La personnalité juridique est l'aptitude à être titulaire de droits et devoirs dans le cadre de l'ordre juridique.

5.3.3. Svěprávnost

Jak bylo řečeno výše, svěprávnost znamená v českém právním řádu způsobilost k právnímu jednání. Francouzské právo tento institut chápe šířeji a v rámci tzv. *capacité juridique* rozlišuje dvě hlediska (Cornu, 2000; Tomaščinová, 2011): *capacité d'exercice*, což je způsobilost k právnímu jednání, a *capacité de jouissance*, což je způsobilost být subjektem práva.²⁵ CCS (čl. 13) taktéž rozlišuje *jouissance des droits civils* (způsobilost k právům a povinnostem) a *exercice des droits civils* (způsobilost k právnímu jednání). Pokud porovnáme pojmové znaky českého institutu svěprávnosti, jehož podstatnými znaky jsou způsobilost k právnímu jednání a její dosažení v 18 letech, s francouzskými a švýcarskými instituty, dospějeme k závěru, že funkčním ekvivalentem českého pojmu svěprávnost je pojem *capacité d'exercice*.

NOZ	NOZ FR
§ 15	Art. 15
Svěprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).	La capacité juridique est l'aptitude d'une personne à exercer ses droits et à respecter ses obligations (exercer légalement).

Francouzský překlad NOZ volí pro svěprávnost širší termín *capacité juridique*. Jak bylo řečeno výše, máme za to, že vhodnějším funkčním ekvivalentem by byl termín *capacité d'exercice*, nicméně i pojem použitý v překladu plní svou funkci, protože způsobilost k právnímu jednání v sobě implikuje i způsobilost k právům a povinnostem. Tento institut byl také ve většině případů převeden jednotně, jen v jediném případě byl převeden slovníkovým ekvivalentem (viz příklad níže).

²⁵ v právnickém slovníku (Larišová, 2008) jsou tyto termíny překládány opačně: *způsobilost k právnímu jednání (úkonům)* jako *capacité de jouissance* a *způsobilost k právům a povinnostem* jako *capacité d'exercice*

5.3.4. Změna pohlaví

Součástí obecných ustanovení o fyzických osobách je i změna pohlaví. Francouzský CC se o změně pohlaví zmiňuje v souvislosti se změnou údajů v úředních dokumentech a na rozdíl od českého práva změna pohlaví ve Francii není podmíněna lékařským zákrokem. CC používá v dotčených ustanoveních pojem *changement de sexe*, který je taktéž použit i ve francouzském překladu NOZ, a to zcela jednotně.

NOZ	NOZ FR
§ 29	Art. 29
Změna pohlaví	Du changement de sexe

5.3.5. Zletilost a nezletilost

Kritériem zletilosti a nezletilosti je v českém právním řádu věk, konkrétně dosažení 18 let (Švestka a kol., 2014). V CC i CCS je tento institut pojímán zcela totožně, funkčními ekvivalenty zletilosti a nezletilosti jsou pojmy *majorité*, resp. *majeur* a *minorité*, resp. *mineur*.

NOZ	NOZ FR
§ 30	Art. 30
Plně svéprávným se člověk stává zletilostí.	Un individu devient entièrement autonome à sa majorité .
§ 31	Art. 31
Má se za to, že každý nezletilý , který nenabyl plné svéprávnosti [...]	Il est présumé que tout mineur qui a pleinement acquis la capacité juridique [...]

Na příkladech výše vidíme, že pojmy zletilosti a nezletilosti jsou v překladu převedeny pomocí funkčních ekvivalentů. Můžeme si také všimnout (jediného) případu, kdy pojem svéprávnost byl převeden jako *autonomie*, což svědčí o nedostatečné právní interpretaci daného pojmu. Překladatel zřejmě provedl pouze sémantickou analýzu pojmu a místo funkčního ekvivalentu použil v překladu ekvivalent z obecného slovníku. Dále došlo v překladu ustanovení § 31 k posunu smyslu, protože zatímco originál mluví o nedosažení svéprávnosti, překlad o jejím dosažení.

5.3.6. Přiznání svéprávnosti

Nabýt plné svéprávnosti je možné i před nabytím zletilosti. Podle českého právního řádu je tak možné učinit dvěma způsoby (Dvořák a kol., 2013): uzavřením manželství nebo přiznáním svéprávnosti (tzv. emancipací). O přiznání svéprávnosti může požádat nezletilý

sám. Francouzské právo také užívá pojem emancipace, nicméně v širším slova smyslu – rozlišuje tzv. *émancipation par mariage (de plein droit)*, která je na základě uzavření manželství a *émancipation par décision de justice* (Teyssié, 2001), která vzniká rozhodnutím soudu na základě žádosti zákonného zástupce/zástupců. Pojem emancipace není ve francouzském a českém právním řádu z hlediska pojmových znaků totožný, jedná se o tzv. nulovou ekvivalenci a při překladu bude nutné použít jiné překladatelské řešení.

NOZ	NOZ FR
§ 30	Art. 30
Před nabytím zletilosti se plně svéprávnosti nabývá přiznáním svéprávnosti , nebo uzavřením manželství.	Le mineur est émancipé de plein droit par la reconnaissance de plein droit ou par le mariage.
§ 37	Art. 37
Přiznání svéprávnosti	De l'attribution de la pleine capacité juridique

Na výše uvedeném příkladu si můžeme všimnout, že francouzský překlad ustanovení o přiznání svéprávnosti není soustavný a vykazuje určité nedostatky. Samotné použití pojmu *émancipation* v překladu jako ekvivalentu nabytí plné svéprávnosti je v tomto případě zcela obhajitelné, protože francouzský pojem v sobě zahrnuje obě možnosti nabytí. Nicméně překlad ustanovení jako celku zde není funkční. Jak jsme uvedli výše, *émancipation de plein droit* znamená nabytí svéprávnosti uzavřením manželství, nikoliv přiznáním svéprávnosti, které se činí na základě žádosti. Z překladu však pro příjemce vyplývá, že automaticky se nabývá svéprávnosti nejen manželstvím, ale také přiznáním svéprávnosti. Samotný překlad institutu přiznání svéprávnosti navíc není soustavný. Zatímco v § 30 je použit termín *reconnaissance*, v § 37 je použito *attribution*. Domníváme se, že pokud překlad v ustanovení § 30 používá pojmu *émancipation*, měl by se jej držet i nadále a pro název ustanovení § 37 použít např. metodu lexikálního rozšíření, resp. zúžení - např. *De l'émancipation par décision de justice*.

5.3.7. Podpůrná opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat

NOZ rozlišuje celkem 4 podpůrná opatření:

1. předběžné prohlášení,
2. nápomoc při rozhodování,
3. zastoupení členem domácnosti a
4. omezení svéprávnosti.

Francouzský CC má rovněž instituty právní ochrany zletilých osob (*mesures de protection juridique*), kterým duševní schopnosti či fyzické postižení brání v právním jednání. U zletilých osob francouzské právo rozlišuje celkem 6 institutů: *sauvegarde de justice, habilitation familiale, curatelle, tutelle, mesure d'accompagnement social personnalisé ou judiciaire a mandat de protection future*. Švýcarský CCS se rovněž zabývá problematikou ochrany dospělých osob (*De la protection de l'adulte*). Na ekvivalenci jednotlivých pojmových znaků u francouzských (popř. švýcarských) a českých institutů se zaměříme u každého z nich zvlášť.

NOZ

NOZ FR

Oddíl 2

Section 2

Podpůrná opatření při narušení schopnosti **zletilého** právně jednat

Des mesures de soutien en cas d'incapacité du **mineur** à exercer ses droits

Pokud se podíváme na překlad samotného názvu oddílu, zastřešující pojem *podpůrná opatření* byl v překladu převeden jako *mesures de soutien* a byla zde použita metoda doslovného překladu. Vzhledem k tomu, že francouzský institut *protection juridique* je širší než pojem český a jeho pojmové znaky (především počet a povaha jednotlivých opatření) se od českých institutů liší, domníváme se, že jej v tomto kontextu nelze chápat jako funkční ekvivalent a překlad zvolil vhodné řešení.

Bohužel v překladu názvu oddílu došlo k závažnému posunu smyslu – místo zletilého je v překladu použito slovo nezletilý.

5.3.8. Předběžné prohlášení

Predběžné prohlášení je institut, díky kterému může osoba v očekávání budoucí nezpůsobilosti právně jednat stanovit, že se o její záležitosti bude starat nějaká jiná osoba. Buď může jít o správu záležitostí, nebo o opatrovnictví (Švestka a kol., 2014). Podle důvodové zprávy se NOZ inspiroval také ve francouzské právní úpravě, kde najdeme k předběžnému prohlášení analogii, a to institut *mandat de protection future*, ve švýcarském právu také existuje podobný institut - *mandat pour cause d'inaptitude*. Pro větší názornost jsme jednotlivé pojmové znaky u českého a francouzského institutu popsali do tabulky.

Pojmové znaky	Předběžné prohlášení	Mandat de protection future ²⁶
Podstatné	preventivní opatření při budoucí neschopnosti právně jednat	preventivní opatření při budoucí neschopnosti právně jednat
	správa záležitostí nebo jmenování opatrovníka	pověření jedné či více osob správou záležitostí nebo zastupováním
Vedlejší	veřejná či soukromá listina	zplnomocnění (veřejná či soukromá listina)
	lze odvolat	zástupcem může být FO nebo PO

Tab. č. 5: Pojmové znaky u předběžného prohlášení/mandat de protection future

Při porovnávání pojmových znaků obou institutů vidíme, že se liší především v jednom z hlavních znaků. Předběžné prohlášení je v českém právním řádu úzce svázáno s institutem opatrovnictví člověka, a proto mezi českým a francouzským institutem není vztah funkční ekvivalence.

NOZ

Předběžné prohlášení

§ 39

Nemá-li **prohlášení** formu veřejné listiny [...]

NOZ FR

Déclaration préliminaire

Art. 39

Si la **déclaration** n'est pas établie par acte authentique [...]

Na příkladu vidíme, že překlad se uchýlil k metodě doslovného překladu. Volba překladu pomocí jiné metody je v tomto případě zcela na místě, nicméně se domníváme, že pro větší srozumitelnost ze strany příjemce překladu by bylo vhodnější, kdyby překlad nepoužíval metodu doslovného překladu, nýbrž metodu explikace²⁷ pomocí níž by název institutu obsáhl i jeho hlavní definiční znaky, tedy očekávání vlastní nezpůsobilosti.

5.3.9. Nápomoc při rozhodování

Nápomoc při rozhodování je institut, který je založen na smluvním vztahu podpory (assistance) mezi podporovaným a podpůrcem. Podpůrce nejedná místo podporovaného, pouze mu poskytuje potřebné informace a rady (Švestka a kol., 2014). Českému institutu se nejvíce blíží francouzský institut zvaný *curatelle*, který je definován jako „*régime de protection (réduit à l'assistance d'un curateur) sous lequel peut être placé un majeur, lorsque, sans être hors d'état d'agir lui-même, il a besoin d'être conseillé [...]*” (Cornu, 2000), a také švýcarský

²⁶ viz service-public.fr

²⁷ viz Chromá (2014), která tuto metodu navrhuje u překladu do angličtiny

*curatelle d'accompagnement*²⁸. Francouzský pojem je širší, protože v sobě zahrnuje několik stupňů nápomoci a nemá stejné hlavní pojmové znaky jako český pojem – nejedná se o smluvní vztah a při důležitějších rozhodnutích (právním jednání) podporovaný jedná pouze se souhlasem **podpůrce**.²⁹

Podle právnických slovníků je francouzský institut *curatelle* chápán především jako opatrovnictví (Larišová, 2008; Tomaščínová, 2011).

Z výše uvedeného vyplývá, že francouzský pojem *curatelle* není funkčním ekvivalentem a při překladu bude nutné se uchýlit k jiné metodě překladu.

NOZ	NOZ FR
Nápomoc při rozhodování	De l'assistance dans les actes de la vie courante
§ 46	Art. 46
Smlouvou o nápomoci se podpůrce zavazuje podporovanému	L'assistant et l'assisté sont liés par un contrat [...]

Francouzský překlad se uchýlil při překladu institutu nápomoc k metodě volby neutrálního termínu. Kromě volby neutrálního termínu překladatel přistoupil i k explikaci pojmu, která je ovšem posunem smyslu, neboť u institutu nápomoci při rozhodování se o každodenních/běžných činnostech nehovoří. Zvolená překladatelská metoda je vhodná jen z části. U překladu ustanovení § 46 vidíme, že metodou volby neutrálního termínu byly přeloženy i další termíny, které se k institutu pojí, a to *podpůrce* a *podporovaný*.

Terminologie je ve všech ustanoveních týkajících se nápomoci využívána jednotně, nicméně jsme zaznamenali jeden případ, kdy tomu tak nebylo.

NOZ	NOZ FR
§ 47	Art. 47
Podpůrce nesmí ohrozit zájmy podporovaného nevhodným ovlivňováním, ani se na úkor podporovaného bezdůvodně obohatit.	L'assistant ne doit pas mettre en péril les intérêts de l'assisté en abusant de son influence inopportune, ni même s'enrichir sans raison au détriment de la personne représentée .

Na výše uvedeném příkladu vidíme, že při překladu došlo k posunu smyslu, neboť nápomoc není vztah zastupování, jak by mohl překlad evokovat.

---

²⁸ CCS rozlišuje několik typů *curatelle* podle míry omezení (či zbavení) svéprávnosti, jedná se o zastřešující pojem

²⁹ viz service-public.fr

5.3.10. Zastoupení členem domácnosti

Zastoupení členem domácnosti umožňuje, aby člověka, který není schopen samostatně právně jednat, zastupoval jeden či více členů domácnosti při obvyklých záležitostech (Švestka a kol., 2014). Francouzský institut *habilitation familiale*³⁰ je z pojmového hlediska velmi blízký českému institutu, nicméně se oproti českému institutu nevztahuje jen na obvyklé záležitosti, ale na všechna právní jednání (nebo jen některá, předem vymezená). Z hlediska pojmové analýzy se tedy jedná o ekvivalenci částečnou. Ve švýcarském CCS taktéž existuje institut *représentation par le conjoint ou par le partenaire enregistré*, který je však z pohledu počtu možných zástupců oproti českému pojmu zužující.

NOZ	NOZ FR
Zastoupení členem domácnosti	De la représentation par un membre du foyer
§ 49	Art. 49
Zástupce dá zastoupenému na vědomí, že ho bude zastupovat [...]	Le représentant porte à la connaissance du représenté , qu'il va le représenter [...]

Na příkladech uvedených výše vidíme, že překlad se neuchýlil k metodě překladu pomocí funkčního ekvivalentu, ale zvolil metodu doslovného překladu, kterou využívá i při převodu pojmů *zástupce* a *zastoupený*. Tento způsob překladu je ve všech dotčených ustanoveních (49–54) jednotný.

5.3.11. Omezení svéprávnosti

Omezení svéprávnosti je institut, který je v rámci podpůrných opatření uplatňován až jako poslední možnost. Člověk, kterému je svéprávnost omezena, může jednat sám pouze v každodenních záležitostech, jinak je zastupován opatrovníkem (Švestka a kol., 2014). Ve francouzském právním řádu existuje podobný institut (také uplatňován až v nejzávažnějších případech) – *tutelle*. *Tutelle* se ve francouzském právu vztahuje jak na nezletilé osoby, v tomto případě jde o *poručnictví*, (Cornu, 2000; Tomaščinová, 2011), tak na zletilé osoby, které jsou zastupovány opatrovníkem, v tomto případě jde o *opatrovnictví* (Cornu, 2000, Tomaščinová, 2011). Z tohoto důvodu není možné český a francouzský institut pojímat jako funkční ekvivalenty.

---

³⁰ viz service-public.fr

NOZ	NOZ FR
Omezení svéprávnosti	De la limitation de la capacité juridique
§ 57	Art. 57
Soud může omezit svéprávnost člověka [...]	Le tribunal peut limiter la capacité juridique d'une personne [...]

Na výše uvedeném příkladu vidíme, že při překladu byla použita metoda doslovného překladu. Toto řešení je použito v ustanoveních § 55–60.

NOZ	NOZ FR
§ 62	Art. 62
V rozhodnutí o omezení svéprávnosti jmenuje soud člověku opatrovníka . Při výběru opatrovníka přihlédně soud k přáním opatrovance [...]	Le juge nomme un curateur à la personne dans son verdict sur la limitation de la capacité juridique. Au cours de la sélection du curateur , le tribunal tient compte des souhaits de la personne sous curatelle [...]
§ 63	Art. 63
Opatrovníkem nelze jmenovat osobu jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy opatrovance [...]	Il n'est pas possible de nommer tuteur , une personne [...] dont les intérêts sont contraire aux intérêts de la personne sous curatelle [...]

Na uvedených příkladech vidíme, že terminologie v rámci ustanovení o omezení svéprávnosti je nesoustavná. V překladu se vyskytují tři různé překlady institutu – *limitation de la capacité juridique*, *curatelle* a *tutelle*. Instituty *curatelle* a *tutelle* jsou však nejen v rámci samotného francouzského práva, ale také ve vztahu k českému právnímu řádu odlišné a nelze je zaměňovat. Překlad v tomto ohledu není v souladu se zadáním překladu.

Z výše uvedených příkladů vyplývá, že francouzský překlad se při převodu jednotlivých institutů podpůrných opatření přiklonil spíše k překladu pomocí jiných metod (zejména doslovného překladu) a nikoliv k překladu pomocí funkčního ekvivalentu. Vzhledem k tomu, že struktura institutů ochrany zletilých osob je v jednotlivých právních řádech odlišná, máme za to, že se jedná o vhodný překladatelský postup. Při používání alternativní metody překladu je však nutné používat terminologii jednotně, čehož se v textu překladu bohužel (viz výše uvedený příklad) nepodařilo dosáhnout.

5.3.12. Důkaz smrti

Jak bylo řečeno výše, fyzické osoby mají právní osobnost od narození do smrti. U smrti člověka rozlišuje NOZ dvě možnosti (Švestka a kol., 2014): buď je smrt jistá (je

prohledáno tělo nebo, pokud tělo nelze prohlédnout, je člověk prohlášen za mrtvého soudem), nebo smrt jistá není a člověk je prohlášen za nezvěstného, nebo za mrtvého. Francouzské právo také rozlišuje mezi jistou a nejistou smrtí, rozlišuje mezi *décès* a *absence* (Teyssié, 2001).

Na příkladu níže vidíme, že francouzský překlad pro prohlášení člověka za mrtvého používá spojení *déclarer mort*. Jedná se o doslovný překlad a dle našeho názoru by bylo vhodnější používat spojení *déclaration du décès*, které používá i francouzský CC.

NOZ	NOZ FR
§ 26	Art. 26
Nelze-li tělo mrtvého prohlédnout stanoveným způsobem, prohlásí člověka za mrtvého i bez návrhu soud [...]	Si l'examen du cadavre par la méthode établie n'est pas possible, un individu est déclaré mort , même sans proposition, par le tribunal [...]

5.3.13. Nezvěstnost

Nezvěstnost je stav, kdy člověk opustí své bydliště a nejsou o něm zprávy, nicméně není důvod pochybovat o tom, že je stále naživu (Švestka a kol., 2014). Nový institut *prohlášení za nezvěstného* se inspiroval³¹ francouzským CC, konkrétně článkem 112, který nezvěstnost prohlášenou soudem pojmenovává jako *présomption d'absence*.

NOZ	NOZ FR
Oddíl 3	Section 3
Nezvěstnost	Des absents

Pokud se podíváme na řešení překladu názvu oddílu 3, konstatujeme, že není zcela přesné. Označení *absents* totiž v CC³² označuje dvě skupiny osob: jednak jsou to *présomés-absents*, tedy osoby, které byly prohlášeny za nezvěstné, a za druhé jsou to *déclarés-absents*, osoby, které byly prohlášeny za mrtvé. Oddíl 3 se však vztahuje pouze na případy prohlášení nezvěstnosti. Při překladu došlo k posunu smyslu, který vznikl z důvodu nedostatečné právní interpretace. *Nezvěstný* se do francouzštiny může překládat jako *absent*, nicméně se jedná o slovníkový ekvivalent a nikoliv o ekvivalent funkční.

NOZ	NOZ FR
§ 66	Art. 66
Prohlášení za nezvěstného se může stát [...]	La déclaration d'absence peut être établie [...]

³¹ viz důvodová zpráva k NOZ

³² v CC je Titre IV pojmenován jako Des absents

Příklad výše opět demonstruje posun smyslu z důvodu nedostatečné právní interpretace. Ze sémantického hlediska se může slovo *prohlášení/prohlásit* skutečně přeložit jako *déclaration/déclarer*, nicméně z právního hlediska se jedná o úplně jinou skutečnost. Od *présomption d'absence* je nutné v právníkové francouzštině odlišovat *déclaration d'absence*, která nastává v případě, že od prohlášení za nezvěstného, nebo od doby, kdy byl člověk naposledy viděn naživu, uplynula určitá doba. *Déclaration d'absence* má stejné účinky jako smrt člověka (viz CC či Teyssié, 2001).

Soustavné zaměňování slov *présumé* a *déclaré* se bohužel objevuje ve všech ustanoveních § 66–70 a také v ustanoveních o domněnce smrti (§ 71–76), což má za následek, že překlad není v souladu se zadáním překladu.

5.3.14. Domněnka smrti

V rámci domněnky smrti mohou nastat dva případy (Švestka a kol., 2014) – buď je prohlášena za mrtvou osoba, která byla prohlášena za nezvěstnou soudem (nebo za jiných okolností), nebo je prohlášena za mrtvou osoba, o které lze důvodně předpokládat, že již není naživu (např. zemřela při nějaké nehodě, ale její tělo nebylo nalezeno). Podobně tomu tak je i v CC, jak jsme se zmiňovali výše. Funkčním ekvivalentem institutu *prohlášení za mrtvého* je ve francouzštině pojem *déclaration d'absence* (jak v CC, tak v CCS).

NOZ

Oddíl 4

Domněnka smrti

NOZ FR

Section 4

De la présomption de décès

Překlad oddílu 4 do francouzštiny je doslovným překladem. Podle našeho názoru splňuje svou informativní funkci a je zcela obhajitelný, protože francouzský pojem *présomption* v sobě obsahuje vyjádření nejistoty, která se k institutu domněnky smrti pojí.

NOZ

§ 71

Na návrh osoby, která na tom má právní zájem, **prohlásí soud za mrtvého člověka, o němž lze mít důvodně za to**, že zemřel [...]

NOZ FR

Art. 71

Sur la demande d'une personne qui en a un intérêt juridique, le tribunal **déclare une personne décédée** dont la mort **ne fait absolument aucun doute** [...]

Na výše uvedeném příkladu si můžeme všimnout, že v překladu znovu došlo k posunu smyslu, a to na dvou místech. Slovní spojení *o němž lze mít důvodně za to* znamená podle právního výkladu (Švestka a kol., 2014), že smrt se jeví pouze jako pravděpodobná, nikoliv jistá. Ve francouzském překladu se však tvrdí, že *smrt člověka je nepochybná*. Druhým posunem smyslu je používání spojení *déclarer la mort/déclarer le décès*, které jsou v překladu dotčených ustanovení používána. Ze sémantického hlediska je to řešení správné, z právního hlediska nikoliv, protože francouzský CC rozlišuje mezi *déclaration de décès* (když je smrt jistá) a mezi *déclaration d'absence* (když je smrt nejistá)³³. V tomto případě by se v ustanoveních § 71–76 mělo používat spojení *déclaration d'absence*.

NOZ

§ 73

Člověka, který byl **prohlášen za nezvěstného**, lze **prohlásit za mrtvého** nejdříve po uplynutí pěti let počítaných od konce roku, v němž došlo k prohlášení za nezvěstného.

NOZ FR

Art. 73

Il est possible de **déclarer morte** une personne **déclarée absente**, après cinq ans à compter de la fin de l'année pendant laquelle elle a été **déclarée absente**.

Podobně jako u předchozích ustanovení vztahujících se k nezvěstnosti, i ustanovení § 71–76 soustavně zaměňují slova *présumée* a *déclaré*.

5.3.15. Jméno a pseudonym člověka

NOZ

§ 77

Jméno člověka je jeho osobní jméno a **příjmení**, popřípadě jeho **další jména** a **rodné příjmení**, která mu podle zákona náležejí.

NOZ FR

Art. 77

Le nom d'un individu est son prénom et son **nom personnels**, le cas échéant ses **autres noms** et **nom de jeune fille**, qui lui appartiennent conformément à la loi.

§ 79

Pseudonym

Art. 79

Pseudonyme

Jménem člověka se zabývají ustanovení § 77 a 78 NOZ a jeho chápání je totožné i ve francouzském právním řádu (Teyssié, 2001). Pokud se podíváme na překlad institutu jména fyzické osoby, můžeme konstatovat, že překlad používá funkčního ekvivalentu *nom*, a to jednotně v celém námi zkoumaném vzorku. Nicméně pokud se podíváme na ustanovení § 77 definující složky, které jméno člověka zahrnuje, konstatujeme, že překlad není přesný a je pro příjemce překladu zavádějící. Osobní jméno ve smyslu rodného jména je správně přeloženo

³³ viz také Teyssié, 2001

jako *prénom*, nicméně příjmení je přeloženo nesprávně jako *nom personnel*. Funkčním ekvivalentem pojmu příjmení je ve francouzštině *nom de famille*.³⁴ Překlad rodného příjmení jako *nom de jeune fille* svědčí o nedostatečné právní interpretaci, protože podle výkladu se jedná o rodné příjmení bez ohledu na pohlaví člověka (Švestka a kol., 2014).

Pseudonym je převáděn v celém textu jako jeho funkční ekvivalent *pseudonyme*.

5.3.16. Bydliště

Podle definice NOZ je chápání pojmu bydliště v českém právním řádu určeno dvěma prvky (Švestka a kol., 2014), kterými jsou: úmysl se na daném místě zdržovat trvale a pobyt, tzn., že člověk se na daném místě fakticky zdržuje. Ve francouzštině se rozlišují dva odlišné pojmy – *domicile* a *résidence*. CC definuje *domicile* jako „*lieu où la personne a son principal établissement*“ (čl. 102), z právního hlediska tedy jako místo trvalého pobytu. *Résidence* je definována (Cornu, 2000) jako „*lieu où une personne physique demeure effectivement d'une façon assez stable, mais qui peut n'être pas son domicile*“, CCQ ji ve čl. 77 definuje jako „*la résidence d'une personne est le lieu où elle demeure de façon habituelle*“, tedy jako místo, kde se člověk fakticky zdržuje. Právní slovník (Larišová, 2008) rozlišuje bydliště na přechodné (*résidence*) a trvalé (*domicile*).

Pokud srovnáme pojmové znaky jednotlivých institutů, tak dojdeme k závěru, že funkčním ekvivalentem českého institutu bydliště osoby (fyzické) je francouzský pojem *résidence*.

NOZ	NOZ FR
§ 80	Art. 80
Bydliště	Domicile

Francouzský překlad převádí bydliště na všech místech jako *domicile*, který však z pohledu pojmové analýzy není funkčním ekvivalentem. Překladatel pravděpodobně neprovedl dostatečnou právní interpretaci pojmu.

5.3.17. Osobnost člověka

Vedle termínu *právní osobnost* rozlišuje český právní řád také termín *osobnost* (bez adjektiva právní) (Dvořák a kol., 2013). Jedná se o skupinu přirozených, tzv. osobnostních práv člověka. Osobností člověka se v NOZ zabývá institut ochrany osobnosti (§ 81–117). Ve

³⁴ a nikoliv např. *nom patronymique*, neboť příjmení je možné mít i po matce; *nom de famille* používá i překlad NOZ v dalších ustanoveních (viz § 78 odst. 3)

francouzském právu se o osobnostních právech mluví jako o tzv. *droits de la personnalité* (Malaurie, 1994; Teyssié, 2001). Funkčním ekvivalentem osobnosti člověka by tedy ve francouzštině mohl být např. pojem *personnalité d'un individu*.

Pojmy *osoba*, *právní osobnost* a *osobnost člověka* mají v českém právním řádu svůj přesně daný význam a při překladu je nutné je odlišovat. Termín *osoba* ve významu subjektu práva je nutné překládat jako *personne*, *právní osobnost* jako *personnalité juridique* a *osobnost člověka* jako *personnalité* (bez adjektiva). Synonymičnost je přípustná pouze, pokud text odkazuje k člověku, jakožto k fyzické osobě, při překladu tedy může být pojem *personne* používán i jako synonymum pro člověka.

NOZ	NOZ FR
§ 9	Art. 9
Občanský zákoník upravuje osobní stav osob .	Le Code civil régit le statut personnel des individus .
§ 19	Art. 19
(2) Přirozená práva spojená s osobností člověka nelze zcizit a nelze se jich vzdát [...]	(2) Les droits naturels liés à la personnalité humaine ne peuvent être aliénées et il n'est pas possible d'y renoncer [...]
§ 81	Art. 81
Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. [...]	La personne d'un individu est protégée, y compris tous ses droits naturels.
§ 82	Art. 82
Člověk , jehož osobnost byla dotčena [...]	Un individu dont la personne a été offensée [...]

Při analýze francouzského překladu NOZ jsme zjistili, že názvy výše uvedených institutů velmi často splývají a nejsou zcela jasně odlišeny. Týká se to především institutů osoby a osobnosti člověka. Např. v § 9 se osobami podle výkladu míní zcela jasně subjekty práva, tedy fyzické a právnické osoby. Překlad ovšem používá termínu *individu*, který odkazuje spíše na pojem *člověka* než osoby.

Pro český termín *osobnost člověka* je v § 19 použit termín *personnalité*, v § 81–83 je nicméně soustavně používán termín *personne*, který v daných ustanoveních způsobuje posun smyslu, neboť termín *personne* odkazuje spíše k osobě (fyzické) a nikoliv k osobnostním právům člověka.

5.3.18. Veřejné rejstříky právnických osob

NOZ v ustanoveních § 120 a 121 upravuje problematiku veřejných rejstříků, do kterých se zapisují údaje o PO (Švestka a kol., 2014). Pojem veřejný rejstřík je zastřešující, spadá pod něj několik druhů rejstříků, např. obchodní rejstřík, nadační či spolkový rejstřík. Ve Francii i Švýcarsku existuje podobně jako v České republice několik typů rejstříků (ve Francii například *Registre du commerce et des sociétés* nebo *Répertoire national des associations*, ve Švýcarsku *Registre du commerce*).

NOZ

Veřejné rejstříky právnických osob

§ 120

Do **veřejného rejstříku** se o právnické osob zapíše alespoň [...]

NOZ FR

Registres publics des personnes morales

Art. 120

On enregistre une personne morale dans un **Registre public** [...]

Vzhledem k tomu, že ve francouzském, ani švýcarském právním řádu nenajdeme zcela totožný funkční ekvivalent k českému institutu veřejného rejstříku právnických osob, francouzský překlad NOZ se přiklonil k použití doslovného překladu *registre public*, a to v celém námi zkoumaném vzorku. Toto řešení pokládáme za vhodné a dostatečně explikativní pro příjemce překladu. Výhradu však máme k používání velkého písmene v názvu rejstříku, které podle nás není zcela vhodné, protože se v tomto případě nejedná o oficiální název.

5.3.19. Ustavení a vznik právnické osoby

V českém právním řádu se uplatňuje systém stupňovitého vznikání a zanikání právnických osob (Švestka a kol., 2014). Při procesu vzniku právnické osoby se rozlišují dvě fáze: ustavení (které je zastřešujícím pojmem pro založení nebo zřízení právnické osoby) právnické osoby a samotný vznik, kterým právnická osoba nabývá právní osobnosti dnem zápisu do veřejného rejstříku. Francouzský právní řád rovněž rozlišuje u právnických osob jejich zakládání, tedy podepsání zakladatelské listiny a nabytí právní osobnosti dnem zápisu do rejstříku (Merle, 2013), nicméně mezi používanou terminologií není tak ostrá hranice, jako v rámci terminologie české. U překladu pojmů souvisejících se vznikem a zánikem právnických osob však bude nutné tyto hranice dodržovat a důsledně jednotlivé termíny odlišovat.

NOZ	NOZ FR
§ 118	Art. 118
Právní osoba má právní osobnost od svého vzniku do svého zániku.	Une personne morale est dotée de la personnalité juridique depuis sa constitution jusqu'à sa disparition.
Ustavení a vznik právnické osoby	La mise en place et la constitution d'une personne morale
§ 124	Art. 124
Neuve-de-li se, na jaký čas se právnická osoba ustavuje , platí, že je ustavena na dobu neurčitou.	S'il n'est pas indiqué pour combien de temps la personne morale est constituée , on considère qu'elle est établie pour une durée indéterminée.
§ 125	Art. 125
Více zakladatelů zakládá právnickou osobu přijetím stanov nebo uzavřením jiné smlouvy.	Plusieurs fondateurs créent une personne morale par une acceptation des statuts ou la conclusion d'un contrat différent.

Na výše uvedených příkladech si můžeme všimnout, že francouzský překlad stupňovité vznikání právnických osob nezachovává a jednotlivé pojmy používá značně nejednotně.

Pro institut vzniku právnické osoby si překlad zvolil francouzský pojem *constitution*. V tomto případě se však nejedná o vhodné řešení, neboť pojem *constitution* odkazuje ve francouzštině spíše na fázi založení právnické osoby (viz např. Tomaščinová, 2011; Merle, 2013). Navíc toto řešení překlad používá v několika případech i pro samotný pojem založení právnické osoby (např. v ustanovení § 124). Vhodnějším ekvivalentem pro pojem vzniku právnické osoby by byl např. termín *naissance*, který se používá ve francouzských příručkách (Merle, 2013) a který implikuje nabytí právní osobnosti podobně jako u fyzické osoby.

Institut založení právnické osoby je překládán v textu překladu čtyřmi různými pojmy: *mettre en place, constituer, établir, créer*. Tento překladatelský postup však není v souladu se zadáním překladu, který jasně definuje, že terminologie má být jednotná. Vhodným francouzským funkčním ekvivalentem pojmu založení (či ustavení) je ve francouzštině pojem *constitution* (jak bylo řečeno výše).

5.3.20. Název právnické osoby

Jak uvádí NOZ, jménem právnické osoby je její název. CC a také právní příručky (např. Merle, 2013) používají pro název právnické osoby pojem *appellation*, nicméně ve stanovách francouzských obchodních společností se běžně používá také pojem *dénomination* (viz např. Tomaščinová, 2011).

NOZ	NOZ FR
§ 120	Art. 120
Do veřejného rejstříku se o právnické osobě zapíše [...] její název [...]	On enregistre une personne morale dans un Registre public [...] indiquant [...] son nom [...]
§ 132	Art. 132
Jménem právnické osoby je její název . [...] Název nesmí být klamavý.	On désigne une personne morale par sa dénomination . [...] La dénomination ne doit pas être trompeuse.

Francouzský překlad v naprosté většině případů používá při překladu funkční ekvivalent *dénomination*, nicméně při používání terminologie je opět nesoustavný, protože v ustanoveních § 120 a 123 používá slovníkový ekvivalent *nom*.

5.3.21. Sídlo právnické osoby, pře umístění sídla

Další z náležitostí při zakládání právnické osoby je určení jejího sídla. Ve francouzském právu se pro sídlo používá pojmu *siège social* (Tomaščinová, 2011; Cornu 1997) švýcarské právo (CCS) používá pojem *siège*. Institut přemístění sídla je označován jako *transfert du siège social*.

NOZ	NOZ FR
§ 136	Art. 136
Při ustavení právnické osoby se určí její sídlo . Nenaruší-li to klid a pořádek v domě, může být sídlo i v bytě.	Lors de la création d'une entité juridique, son siège social est déterminé. S'il ne perturbe pas pas la paix et l'ordre d'un logement ; le siège social peut y élire domicile .
§ 142	Art. 142
Přemístění sídla je účinné ode dne zápisu jeho adresy do příslušného veřejného rejstříku.	Le transfert du siège social est effectif à partir de la date d'enregistrement de son adresse au Registre public correspondant.

Francouzský překlad ve většině případů používá funkční ekvivalenty, opět je ale nutné zdůraznit, že je nepoužívá soustavně. Celkem ve třech případech jsme zaznamenali v překladu použití pojmu *siège* místo *siège social*, u přemístění sídla potom v jednom případě použití jiného řešení v podobě slova *délocalisation* a *réinstallation*.

Dále si můžeme v ustanovení § 136 všimnout dvou neobratných vyjádření – v první větě je to nesprávný překlad pojmu právnické osoby (správně *personne morale*), ve druhé větě je to personifikace sídla právnické osoby, které se podle překladu může doslova *v bytě usadit*.

Takovýto překlad je z pohledu zadavatele i z pohledu příjemce nefunkční, neboť nejen že nepoužívá ustálenou terminologii, ale vytváří úplně jinou skutečnost.

5.3.22. Účel právnických osob

Účelem právnické osoby se podle právního výkladu míní předmět její činnosti (Švestka a kol., 2014). Francouzským funkčním ekvivalentem českého pojmu, který používá jednak francouzský zákon a také se používá v praxi (Tomaščínová, 2011) je pojem *objet* nebo *objet social*, který je definován jako „*type d'activité choisi par la société dans ses statuts*“ (Cozian, 2000).

NOZ

Účel právnických osob

NOZ FR

Du **but** de la personne morale

Francouzský překlad používá termín *but*, který sice obecně má význam účelu, nicméně se v tomto případě nejedná o funkční ekvivalent, ale o ekvivalent slovníkový.

5.3.23. Veřejná prospěšnost právnických osob

NOZ nově upravuje i institut veřejné prospěšnosti právnických osob (Švestka a kol., 2014), který je definován jako poslání právnické osoby svou činností přispívat k dosahování obecného blaha, tedy k dosažení něčeho užitečného a prospěšného. Ve francouzském i švýcarském právu institut veřejné prospěšnosti funguje obdobně, týká se však především spolků a nadací.³⁵ Francouzským funkčním ekvivalentem, který používá i CC je *utilité publique*.

NOZ

§ 147

Veřejně prospěšná právnická osoba má právo na zápis statusu veřejné prospěšnosti do veřejného rejstříku, pokud splní podmínky stanovené jiným právním předpisem.

NOZ FR

Art. 147

Une personne morale d'utilité publique a le droit d'enregistrer le statut d'utilité publique dans le Registre public si elle remplit les conditions prévues par une autre législation.

Na příkladu výše vidíme, že francouzský překlad zvolil funkční ekvivalent *utilité publique*, a to ve všech případech (pouze v jednom případě byl použit termín *utilité* bez adjektiva *publique*).

---

³⁵ viz např. service-public.fr

5.3.24. Orgány právnické osoby

Orgány právnické osoby se rozumí ty orgány, které „*vlastním rozhodováním nahrazují vůli právnické osoby*“ (Švestka a kol., 2014). Ustanovení NOZ § 151–160 se vztahují ke členům orgánů právnických osob, kterými mohou být jak fyzické, tak právnické osoby. Za právnickou osobu mohou jednat jak její orgány, tak i jiné osoby (např. zaměstnanci), pokud jsou k tomu oprávněné (Švestka a kol., 2014).

O orgánech právnické osoby mluví např. CCS, konkrétně v článku 55 (na který odkazuje i důvodová zpráva NOZ): „*La volonté d'une personne morale s'exprime par ses organes*”.

NOZ	NOZ FR
Orgány právnické osoby	Des organes de la personne morale
§ 151	Art. 151
Dobrá víra členů orgánu právnické osoby se přičítá právnické osobě.	La bonne foi des membres d'une personne juridique est attribuée à la personne morale.
§ 152	Art. 152
Fyzická osoba, která je členem orgánu právnické osoby a která je do funkce volena, jmenována či jinak povolána (dále jen „člen voleného orgánu“), musí být plně svéprávná.	Une personne physique qui est membre d'une personne morale, qui est élue à une fonction, nommée ou autrement appelée (ci après dénommée « membre du corps élu » doit jouir pleinement de la capacité juridique.

Francouzský překlad používá pro překlad pojmu orgán funkční ekvivalent *organe*, a to zcela jednotně. Můžeme si však všimnout, že v několika případech francouzský překlad pojem orgán vynechává, je to zejména v případech kde se hovoří o členu orgánu právnické osoby (viz § 151 i 152). Ustanovení o orgánech právnické osoby se vztahují především na jejich členy, proto jsme se zaměřili i na překlad sousloví *člen voleného orgánu*. Podle důvodové zprávy k NOZ sousloví *člen orgánu* (právnické osoby) nahradilo dlouhé sousloví *orgán právnické osoby nebo jeho člen*, protože se vychází z pojetí, že i unipersonální orgán má člena. Francouzský překlad pro pojem člena orgánu (člena voleného orgánu) používá pojem *membre du corps élu*, který je podle našeho názoru přijatelný.

5.3.25. Jednání za právnickou osobu

Ustanovení § 161–167 se týkají vnější působnosti orgánů právnických osob, tedy právního jednání za právnickou osobu vůči třetím stranám (Švestka a kol., 2014). Jak bylo řečeno výše, podobně je tomu i v CCS (čl. 55), který ve druhém odstavci doplňuje: „*ceux-ci*

(pozn. orgány) *obligent la personne morale par leurs actes juridiques et par tous autres faits*”.

Rozhodovací působnost právnické osob náleží statutárnímu orgánu, který je hlavním řídicím, výkonným a jednatelským orgánem. (Švestka a kol., 2014). Pojem statutárního orgánu je v češtině specifický a nekoresponduje s jinými právními řády, které hlavní řídicí orgán pojmenovávají u každé právnické osoby (korporace) zvlášť (viz např. Merle 2013).

NOZ

Jednání za právnickou osobu

§ 164

Člen **statutárního orgánu** může zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech.

NOZ FR

Des actes pour le compte de la personne morale

Art. 164

Un membre de l'**organe statutaire** peut représenter une personne morale dans tous les affaires.

Vzhledem k tomu, že ve francouzštině neexistuje funkční ekvivalent pro pojem statutárního orgánu, francouzský překlad převádí statutární orgán doslovně jako *organe statutaire*, a to ve všech případech. Toto řešení je zcela vhodné a je používáno také v některých slovnících, např. Larišová (2008) a používá i jej i Tomaščinová (2011).

5.3.26. Zrušení právnické osoby

Právnická osoba zaniká ve dvou fázích – nejdříve dochází k jejímu zrušení a posléze k zániku, kdy dnem výmazu z rejstříku ztrácí právnická osoba svou právní osobnost. Francouzský CC také rozlišuje mezi zrušením právnické osoby (*dissolution*) a jejím zánikem. Způsoby jakými lze právnickou osobu zrušit se v jednotlivých právních řádech liší, ale hlavní pojmový znak, tedy že po svém zrušení právnická osoba vstupuje do likvidace a neztrácí tím svou právní osobnost, je totožný.

NOZ

Zrušení právnické osoby

NOZ FR

De la **dissolution** de la personne morale

Francouzský překlad používá pro pojem zrušení právnické osoby funkční ekvivalent *dissolution*. Toto řešení je používáno ve větší míře jednotně v celém námi zkoumaném vzorku, pouze v jednom případě bylo zrušení převedeno jako *liquidation* nebo jako *annulation*. Ačkoliv byl tento institut převáděn zcela jednotně a pomocí funkčního ekvivalentu, při analýze ustanovení zabývajících se zrušením PO (§ 168–173) jsme objevili několik závažných nedostatků.

NOZ	NOZ FR
§ 171	Art. 171
S likvidací se právnická osoba zrušuje:	Avec la liquidation de la personne morale sont également dissous
<ul style="list-style-type: none"> a) uplynutím doby, na kterou byla založena, b) dosažením účelu, pro který byla založena, [...] 	<ul style="list-style-type: none"> a) la période pour laquelle elle avait été créée, b) les objectifs pour lesquels elle avait été créée [...]

Na tomto příkladu si můžeme všimnout významného posunu smyslu, který vznikl kopírováním syntaktické struktury textu originálu. Výsledný překlad nedává právní smysl, protože doslova říká, že „s likvidací právnické osoby se také zrušují: doba na kterou byla právnická osoba založena a cíle, pro které byla založena“.

5.3.27. Zánik právnické osoby

Zánik právnické osoby nastává dnem výmazu z rejstříku, nebo skončením likvidace a právnická osoba jím ztrácí svou právní osobnost (Švestka a kol., 2014). Stejně tak je tomu i v právu francouzském (Cozian, 2000; Merle 2013).

NOZ	NOZ FR
§ 118	Art. 118
Právnická osoba má právní osobnost od svého vzniku do svého zániku .	Une personne morale est dotée de la personnalité juridique depuis sa constitution jusqu'à sa disparition .
§ 120	Art. 120
Do veřejného rejstříku [...] se zapíše [...] den jejího zániku [...]	On enregistre [...] le jour de sa mort [...]
Zánik právnické osoby	De la fin de la personne morale
§ 185	Art. 185
Právnická osoba zapsaná do veřejného rejstříku zaniká dnem výmazu z veřejného rejstříku.	Une personne morale enregistrée au Registre public prend fin le jour où elle est effacée du Registre public.
§ 186	Art. 186
Právnická osoba, která nepodléhá zápisu do veřejného rejstříku, zaniká skončením likvidace.	Une personne juridique qui n'est pas soumise à inscription au Registre public disparaît à la fin de la liquidation.

Na výše uvedených příkladech vidíme, že překlad institutu zániku není zcela jednotný. Překlad použil v námi zkoumaném vzorku celkem 3 ekvivalenty pro jeho vyjádření, a to termíny *fin*, *mort*, *disparition*, přičemž všechny by se daly považovat za vhodné funkční

ekvivalenty. Pro srovnání: CC (čl. 1844-7) používá termín *prendre fin*, francouzské právní příručky zase *disparition* (Cozian, 2000; Merle, 2013) nebo také *mort* (Teyssié, 2001).

5.3.28. Přeměna právnických osob

Přeměnami právnických osob se zabývá především zákon č. 125/2008 Sb., zákon o přeměnách obchodních společností a družstev, nicméně v obecné rovině se přeměnami zabývají i ustanovení § 174–184 NOZ. Podle NOZ je za přeměnu právnické osoby považována fúze, rozdělení a změna právní formy.

Ve francouzském právu se přeměnami zabývá obchodní zákoník (Code de commerce), ve švýcarském právu existuje zvláštní zákon o přeměnách (Loi fédérale sur la fusion, la scission, la transformation et le transfert de patrimoine).

NOZ

§ 174

Přeměnou právnické osoby je **fúze, rozdělení** a **změna právní formy**.

NOZ FR

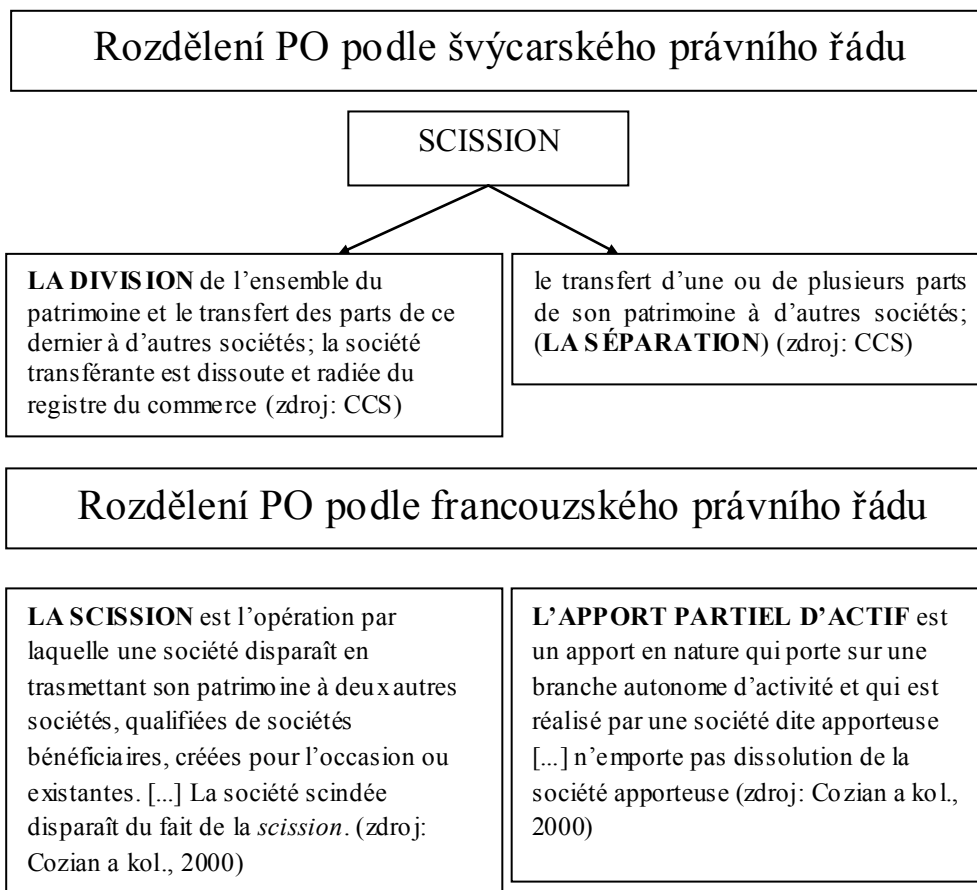
Art. 174

La restructuration d'une personne morale est une **fusion, scission** ou une **transformation de la forme juridique**.

Francouzským funkčním ekvivalentem pojmu přeměna je pojem *restructuration* (viz Cozian, 2000; Merle, 2013), který je v překladu v naprosté většině případů používán jednotně (narazili jsme pouze na jeden případ, kdy tomu tak nebylo).

Při analýze terminologie, která se k problematice přeměn vztahuje, jsme zjistili, že se překlad kloní spíše k používání švýcarské a nikoliv francouzské terminologie. Příkladem může být překlad pojmu rozdělení (viz výše), které je převáděno jako *scission*. Zatímco francouzský termín *scission* odkazuje k jednomu ze způsobů rozdělení – *rozdělení rozštěpením*, švýcarské právo pojmu *scission* používá jako zastřešujícího termínu pro různé druhy rozdělení.

Pro potřeby pojmové analýzy jsme sestavili přehlednou tabulku, která rozlišuje pojetí právní úpravy přeměn, konkrétně rozdělení právnických osob, ve francouzském a švýcarském právním řádu.

Tabulka č. 6: Rozdělení právnických osob ve švýcarském a francouzském právu

NOZ

§ 179

Právnická osoba se **rozštěpením rozděljuje** se založením nových právnických osob, nebo se **rozděljuje** za současného sloučení s jinými právnickými osobami (dále jen „**rozdělení sloučením**“). Právnická osoba se může založit **odštěpením** nebo spojením více způsobů rozdělení. **Rozdělení sloučením, odštěpení,** jakož i jiné způsoby rozdělení [...]

NOZ FR

Art. 179

Une personne morale **se divise par scission** en formant de nouvelles personnes morales ou **se scinde** en fusionnant avec d'autres personnes morales (« ci-après **divison par fusion** »). Une personne morale **peut établir une séparation ou une fusion par de multiples façons de scission**. La division par fusion, la séparation, ainsi que d'autres formes de scission [...]

Na příkladu výše vidíme, že švýcarskou terminologii francouzský překlad nepoužívá soustavně, ale kombinuje ji s terminologií francouzskou. Např. v první větě sousloví *se divise par scission* odkazuje k francouzskému právu, zatímco sousloví *se scinde a division par fusion* odkazují k právu švýcarskému. V ustanoveních o přeměnách je nesoustavné užívání právní terminologie velmi častým jevem.

V zadání překladu je jako jedna z podmínek kladených na překlad uvedeno, že překlad má být v „souladu s právní terminologií používanou v právních předpisech země příslušné jazykové kultury“. Na příkladu ustanovení o přeměnách vidíme, že překlad se sice drží zadání, protože používá francouzskou a švýcarskou terminologii, nicméně v rámci překladu jednoho institutu by se měl překlad držet pouze jedné právní úpravy. Z pohledu příjemce překladu je text matoucí a nepodává dostatečně jasnou informaci o obecné problematice přeměn v ČR.

5.3.29. Likvidace

Likvidace znamená „vypořádání majetkových poměrů právnické osoby po jejím zrušení, má-li právnická osoba posléze zaniknout“ (Švestka a kol., 2014). Likvidace je povinná mimo zákonem stanovených výjimek, např. při přeměně. Ve francouzském právním řádu je *liquidation* pojímána zcela totožně, tzn. jejím základním cílem je vypořádat majetek společnosti, následuje po jejím zrušení, nikoliv však při přeměně (Merle, 2013).

NOZ

Likvidace

§ 187

Právnická osoba **vstupuje do likvidace** dnem, kdy je zrušena nebo prohlášena za neplatnou. [...] Po dobu likvidace užívá právnická osoba svůj název s dodatkem „**v likvidaci**“.

NOZ FR

De la liquidation

Art. 187

Une personne morale **entre en liquidation** à la date du jour où elle est annulée ou déclarée nulle. [...] Lors de la liquidation, une personne morale utilise sa dénomination avec la mention “**en liquidation**”.

Na výše uvedeném příkladu je vidět, že francouzský překlad používá pro překlad pojmu likvidace funkční ekvivalent *liquidation*, a to v rámci celého vzorku. V ustanovení § 187 je nicméně patrný nesprávný převod dodatku „v likvidaci“, který odkazuje na způsob, jakým je v rejstříku značena právnická osoba v likvidaci a jako takový by se dodatek překládat neměl³⁶.

³⁶ Chromá (2014) se v tomto smyslu zmiňuje o zkratce zapsaného spolku, z.s., o které říká, že pokud je součástí názvu, tak se nepřekládá; stejně tak je v rejstříku u názvu právnické osoby dodatek “v likvidaci”

6. Glosář českých a francouzských pojmů

Český institut	Francouzský ekvivalent
osoba	personne (nf.)
<i>fyzická osoba</i>	<i>personne physique</i>
<i>právní osoba</i>	<i>personne morale</i>
právní osobnost	personnalité juridique (nf.)
svéprávnost	capacité d'exercice (nf.)
změna pohlaví	changement de sexe (nm.)
zletilost	majorité (nf.)
nezletilí	mineurs (nm.)
přiznání svéprávnosti	émancipation par décision de justice (nf.)
podpůrná opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat	mesures de soutien en cas d'incapacité du majeur à exercer ses droits
předběžné prohlášení	déclaration préliminaire (nf.)
nápomoc při rozhodování	assistance (nf.)
zastoupení členem domácnosti	représentation par un membre du foyer (nf.)
omezení svéprávnosti	limitation de la capacité d'exercice (nf.)
důkaz smrti	preuve du décès (nf.)
nezvěstnost	présomption d'absence
domněnka smrti	présomption de décès
jméno člověka	nom (nm.)
pseudonym	pseudonyme (nm.)

bydliště	résidence (nf.)
osobnost člověka	personnalité (nf.)
veřejné rejstříky PO	registres publics des personnes morales (nm.)
ustavení a vznik PO	constitution et naissance de la personne morale (nf.)
název PO	dénomination/appellation (nf)
sídlo PO	siège social (nm.)
přemístění sídla PO	transfert de siège (nm.)
účel PO	objet (social) (nm.)
veřejná prospěšnost	utilité publique (nf.)
orgány PO	organes de la personne morale (nm.)
jednání za právnickou osobu	actes pour le compte de la personne morale (nm.)
zrušení	dissolution (nf.)
zánik	disparition/fin (nf.)
přeměna	restructuration (nf.)
likvidace	liquidation (nf.)

Závěr

V naší diplomové práci jsme se zabývali právním překladem, konkrétně translatologickou analýzou francouzského překladu nového občanského zákoníku. V teoretické části práce jsme obecně charakterizovali právní jazyk a druhy právních textů, stručně jsme popsali vývoj francouzského a českého občanského práva a také jsme nastínili problematiku překladu právních textů s důrazem na jednotlivé fáze při procesu překladu a na vztah ekvivalence mezi právním pojmem ve výchozím a cílovém jazyce. V praktické části jsme provedli translatologickou analýzu textu nového občanského zákoníku (ustanovení § 1–209) a jeho francouzského překladu, který vznikl v rámci projektu Ministerstva spravedlnosti v letech 2013–2015. Translatologickou analýzu jsme provedli celkem na 3 rovinách, přičemž stěžejní částí byla analýza českých právních institutů a jejich překladů na lexikální rovině. Pomocí metody pojmové analýzy jsme zkoumali podstatné a vedlejší znaky českých a francouzských (popř. švýcarských) institutů a výsledky analýzy jsme konfrontovali s překladovými řešeními. Při analýze nás zajímaly dvě věci: a) jakým způsobem byly jednotlivé instituty překládány a b) zda zvolená metoda překladu byla v souladu se zadáním překladu. Francouzský překlad nového občanského zákoníku je dokumentární překlad, jehož hlavním cílem je podat potenciálnímu příjemci informaci o české právní úpravě. I přesto, že je překlad určen frankofonnímu příjemci, zůstává pevnou součástí české kultury, protože se odkazuje na skutečnosti spojené s výchozím kulturním prostředím. Dokumentární typ překladu sice není právně závazný, může však vyvolávat právní následky. Z toho důvodu je nutné, aby takovýto text byl po informační stránce co nejvíce přesný a výstižný. Zadavatel překladu se ve svých požadavcích zaměřil především na terminologické otázky, a to na správnost a soustavnost terminologie a její soulad s terminologií používanou v zemích příslušné jazykové kultury. Pokud se podíváme na metody použité v překladu, je nutné říci, že francouzský překlad se v námi zkoumaném vzorku uchyloval k více typům metod. Zhruba v polovině případů byla v překladu zvolena metoda pomocí funkčního ekvivalentu a ve druhé polovině případů metoda volby jiného ekvivalentu. Zde je potřeba upozornit na fakt, že ne vždy se překlad uchyloval k jiné metodě překladu v důsledku nulové (nebo částečné) ekvivalence mezi výchozím a cílovým právním pojmem, ale že v celkem 7 námi zkoumaných případech byl zvolen slovníkový ekvivalent namísto funkčního z důvodu nedostatečné právní interpretace pojmu. Z výsledků naší pojmové analýzy vyplývá, že kolem 75 % institutů bylo přeloženo podle zadání překladu – v souladu s terminologií užívanou v zemích příslušné jazykové kultury. Co se týče požadavku soustavnosti používané

terminologie, musíme konstatovat, že ani ten nebyl zcela naplněn. Překlady jednotlivých institutů a ustanovení jsou dosti nevyvážené, protože zatímco v některých případech byl pojem přeložen soustavně v celém námi zkoumaném vzorku, u některých institutů jsme narazili na případy, kdy byl jeden český pojem překládán třemi či dokonce čtyřmi francouzskými ekvivalenty. Právě soustavnost je důležitým atributem právních textů – na informačních stránkách k občanskému zákoníku je zdůrazňováno, že pro vyjádření určité skutečnosti se používá vždy jen jeden termín a synonymie je nepřípustná. Zadavatel si je zřejmě vědom nedostatků, které překlad vykazuje, a proto zveřejnil na internetových stránkách upozornění, ve kterém sděluje, že vzhledem k povaze překladatelské činnosti nelze v textu překladu vyloučit možné překladové nuance.

Závěry naší analýzy se samozřejmě vztahují jen na námi zkoumaný vzorek, tedy prvních 209 ustanovení (z celkových 3081). Bylo by ovšem velmi zajímavé zkoumat, zda se námi popsané tendence uplatňují v rámci celého textu.

Seznam použité literatury

- BOCQUET, Claude. *La traduction juridique: fondement et méthode*. Bruxelles: De Boeck, 2008. ISBN 978-2-8041-5928-3.
- BOGDAN, Michael. *Concise introduction to comparative law*. Groningen: Europa Law Publishing, 2013. ISBN 978-90-8952-125-5.
- CAO, Deborah. *Translating law*. Clevedon: Multilingual Matters, 2007. ISBN 978-1-85359-954-5.
- CORNU, Gérard. *Linguistique juridique*. Paris: Éditions Montchrestien, 1990. ISBN 978-2-70760-333-3.
- CORNU, Gérard. *Droit civil: introduction, les personnes, les biens*. 8e éd. Paris: Montchrestien, 1997. ISBN 2-7076-0779-7.
- CORNU, Gérard. *Vocabulaire juridique*. 8e éd. Paris: Presses Universitaires de France, 2000. ISBN 2-13-050600-3.
- COZIAN, Maurice, Alain VIANDIER a Florence DEBOISSY. *Droit des sociétés*. 13e éd. Paris: Litec, 2000. ISBN 2-7111-3227-7.
- ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-961-4.
- DARBELNET, Jean a Jean-Paul VINAY. *Stylistique comparée du français et de l'anglais: méthode de traduction*. Paris: Didier, 1977. ISBN 2-278-00894-3.
- DARBELNET, Jean a Jean-Paul VINAY. A methodology for translation. In: *The translation studies reader*. 2nd ed. New York: Routledge, 2002. s. 84–93. ISBN 0-415-31920-X.
- de GROOT, G. Problems of legal translation from the point of view of a comparative lawyer. In: *Translation, our future: Proceedings: XIth World Congress of FIT*. Maastricht: Euroterm, 1988. s. 407–421. ISBN 90-72614-01-1
- DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. Díl I*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-326-5.
- GÉMAR, Jean-Claude. *Traduire ou l'art d'interpréter: fonctions, statut et esthétique de la traduction*. T. 1., Principes. Québec: Presses de l'Université du Québec, 1995. ISBN 2-7605-0824-2.
- GÉMAR, Jean-Claude. *Traduire ou l'art d'interpréter: langue, droit et société : éléments de jurilinguistique*. T. 2., Application. Québec: Presses de l'Université du Québec, 1995. ISBN 2-7605-0860-9.
- GOTTI, Maurizio a Susan ŠARČEVIĆ. *Insights into specialized translation*. Bern: Peter Lang, 2006. ISBN 3-03911-186-8.
- HENDRYCH, Dušan. *Právnícký slovník*. Praha: Beck, 2001. ISBN 80-7179-360-4.

HOFFMANNOVÁ, Jana, Jiří HOMOLÁČ, Eliška CHVALOVSKÁ, Lucie JÍLKOVÁ, Petr KADERKA, Petr MAREŠ a Kamila MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2566-1.

CHROMÁ, Marta. Semantic and Legal interpretation: Clash or Accord. In: *Legal language in action: translation, terminology, drafting and procedural issues*. Zagreb: Nakladni zavod Globus, 2009. s. 27–42. ISBN 978-953-167-226-9.

CHROMÁ, Marta. Překlad jako interpretace. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2010, 2010(1), 161–173. ISSN 0323-0619.

CHROMÁ, Marta. *Právní překlad v teorii a praxi: nový občanský zákoník*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2851-6.

JELÍNEK, Milan. Styl administrativně-právní. In: *Jazyk a jeho užívání: sborník k životnímu jubileu profesora Oldřicha Uličného*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1996. s. 240–250. ISBN 80-85899-19-1.

KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: Beck, 1996. ISBN 80-7179-089-3.

KOŘENSKÝ, Jan, František CVRČEK a František NOVÁK. *Juristická a lingvistická analýza právních textů: (právněinformatický přístup)*. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0730-X.

LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-111-3.

LEGRAND, C. *Droit civil*. Paris: Technipus, 1991. ISBN 2-85232-617-5.

MALAURIE, Philippe a Laurent AYNES. *Cours de droit civil*. T. II, Les personnes, les incapacités. 3e éd. Paris: Cujas, 1994. ISBN 2-254-94321-9.

MERLE, Philippe. *Droit commercial: sociétés commerciales*. 17e éd. Paris: Dalloz, 2013. ISBN 978-2-247-13011-5.

NEWMARK, Peter. *Approaches to translation*. Hemel Hempstead, Hertfordshire: Prentice Hall International, 1988a. ISBN 0-13-043795-6.

NEWMARK, Peter. *A Textbook of translation*. Singapore: Prentice Hall, 1988b. ISBN 0-13-912593-0.

NIDA, Eugene. *Towards a science of translating*. Leiden: E.J.Brill, 1964.

NIDA, Eugene. Principles of correspondence. In: *The translation studies reader*. 2nd ed. New York: Routledge, 2002. s. 126–140. ISBN 0-415-31920-X.

NORD, Christiane. *Translating as a purposeful activity: functionalist approaches explained*. Manchester: St. Jerome Publishing, 1997. ISBN 1-900650-02-9.

NORD, Christiane. *Text analysis in translation: theory, methodology, and didactic application of a model for translation-oriented text analysis*. 2nd ed. Amsterdam: Rodopi, 2005. ISBN 90-420-1808-9.

POHORSKÁ, Renata. *Francouzsko-český finanční slovník*. Plzeň: Fraus, 2002. ISBN 80-7238-135-0.

REISS, Katharina. *Texttyp und Übersetzungsmethode: der operative Text*. Heidelberg: Groos, 1993. ISBN 3-87276-509-4.

REISS, Katharina. Type, kind and individuality of text: decision making in translation. In: *The translation studies reader*. 2nd ed. New York: Routledge, 2002. s. 160–171. ISBN 0-415-31920-X.

ŠARČEVIĆ, Susan. Translation of legislation - with special emphasis on languages of limited diffusion. In: *Translation, our future: Proceedings: XIth World Congress of FIT*. Maastricht: Euroterm, 1988. s. 455–466. ISBN 90-72614-01-1.

ŠARČEVIĆ, Susan. *New approach to legal translation*. Hague: Kluwer Law International, 1997. ISBN 90-411-0401-1.

ŠVESTKA, Jří, Jan DVOŘÁK, Josef Fiala a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-370-8-

TEYSSIE, Bernard. *Droit civil. Les personnes*. Paris: Éditions Litec, 2001. ISBN 2-7111-3325-7.

TOMAŠČÍNOVÁ, Jana. *Introduction au français juridique*. 1. díl. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta, 2011. ISBN 978-80-87146-44-6.

TOMAŠČÍNOVÁ, Jana. *Introduction au français juridique*. 2. díl. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta, 2011. ISBN 978-80-87146-44-6.

TOMÁŠEK, Michal. K některým otázkám stylového rozvrstvení právního jazyka. *Právník*. 1987, 1987(1), 65–75.

TOMÁŠEK, Michal. K vybraným problémům překladu právního jazyka. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica 4. Translatologica Pragensia IV*. 1990, 113–119.

TOMÁŠEK, Michal. Právo - interpretace a překlad. *Acta Universitatis Carolinae. Philologia 4-5. Translatologica Pragensia*. 1991, 147–154.

TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-427-7.

VERMEER, Hans. Skopos and commission in translational action. In: *The translation studies reader*. 2nd ed. New York: Routledge, 2002. s. 221–232. ISBN 0-415-31920-X.

Zákon č. 89/2012, občanský zákoník

Internetové zdroje

CHROMÁ, Marta. O právním překladu převážně vážně. [online]. 2014 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://www.prapniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/o-pravnim-prekladu-prevazne-vazne>

MACHÁČKOVÁ, Eva. Příspěvek k popisu českých sloves pravení. *Naše řeč*. [online]. 1990 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6951>

TOMAŠČÍNOVÁ, Jana. *Nominální kolokace v italském občanském zákoníku* [online]. 2015 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/103553>. Vedoucí práce Jan Radimský.

Francouzský překlad nového občanského zákoníku [online]. [cit. 2016-09-15]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Code-civil.pdf>

Důvodová zpráva NOZ [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Zadávací dokumentace k projektu překladu [online]. [cit. 2016-08-05]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz>

Code civil français [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20170404>

Code de commerce français [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000005634379&dateTexte=20170404>

Le site officiel de l'administration française [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/>

Code civil suisse [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19070042/index.html>

Loi fédérale sur la fusion, la scission, la transformation et le transfert de patrimoine [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20001208/index.html>

Code civil du Québec [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://legisquebec.gouv.qc.ca/fr/ShowDoc/cs/CCQ-1991>

Francouzsko-český slovník Lingea [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <https://slovniky.lingea.cz/Francouzsko-cesky>

Seznam příloh

Příloha I – text nového občanského zákoníku

Příloha II – text francouzského překladu nového občanského zákoníku